

PUBLICATIE SAPTAMINALA EDITATA DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL II • NR. 10 (60) • 15 MARTIE 1991

Tărănu bucovinean. Desen de ELLIS WILLIAM (din „Costume populare din fările Europei de Răsărit”)

„De ce nu putem încă înțelege că singurul reazem al actelor noastre și al moravurilor noastre este responsabilitatea? Responsabilitatea față de ceva mai presus de familia mea, țara mea, întreprinderea mea, succesul meu, responsabilitatea față de o ordine a existenței în care orice faptă a noastră se inscrie pe veci și e judecată drept. Mijlocitorul dintre noi și această autoritate superioară se cheamă tradițional conștiință omenească.”

(VÁCLAV HAVEL – Discursul înaintea Congresului S.U.A., 21.II.1990)

DIN SUMAR:

• Aniversarea unui an de la Proclamația de la Timișoara. Semnează: BOGDAN GHIU, GHEORGHE FIRCA, GEORGE ȘERBAN
pagina 3

• „Nu putem construi un viitor, fără recuperarea istoriei și fără o renaștere morală”. Un interviu cu EMIL CONSTANTINESCU, membru fondator al Alianței Civice, realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU paginile 8–9, 11

• MONICA LOVINESCU: DOINA CORNEA și politicul pagina 10

• De la Est-Vest la Nord-Sud. Semnează: GABRIEL IVAN pagina 14

ROMÂNIA ȘI VECINII SĂI

Zilele trecute, poetul Grigore Vieru l-a citat pe Nicolae Iorga care, crede domnia sa, „aspunea că singurul vecin bun al României este Marea Neagră”. Cuvintele atribuite istoricului n-ar trebui invocate cu atât usurință, fiindcă nu-i apărțin (bănum că le-a pus în circulație dominul Dumitrușcu, istoric și el, dar...). Cum să fi spus N. Iorga așa ceva, cind s-a străduit zeci de ani să-i convingă pe oamenii nostri politici de necesitatea legăturilor cu popoarele din Sudul Dunării, cind, în amurgul vieții, s-a rostit răspicat „contra dușmaniei dintre națiuni, români și unguri”, cind, de asemenea, atât în vremea alianței din 1914 – 1917, cât și în 1932, ca prim-ministru, a vrut să consolideze garanțiile unei colaborări sincere cu Rusia, devenită opol Uniunii Sovietice? Este aceeași psihologie de catote asediată pe care a cultivat-o abil Ceaușescu, dacă nu era cumva refezul unui bolnăvicioz complex al tiranului care se stăpind.

Tara osta a avut pe rînd mai multe politici externe: întîi, cea moderată și fermă a lui Carol I, pe urmă una ambicioasă și mindră, a lui Ion Brătianu al II-lea, urmată de eforturile unor destoinici profesioniști, Titulescu și Galențu, de a înțelege piciorul edificiului de alianță care chezăsuia integritatea României. După perioada în care am fost succesiș la remarcă imperiilor lui Hitler și Stalin, varianta națională a comunismului ne-a aruncat în toate aventurile mondiale către care era altros irezistibil un dictator megaloman. Prietenia „tradicională” cu Mozambicul sau Angola, relațiile cu „fratele” soț sau cu „frate” ayatollahi, recursul la cărtica roșie din China sau la cea verde din Libia, au înlocuit raporturile firești cu statele istoric și geografic apropiate. A le reface, într-un spirit onest și modest, este sarcina diplomației noastre, mai obișnuită pînă ieri cu mijlocirile în toate punctele de întîlnire ale traficanților de pace și de armă.

Colapsul tratatului de la Varșovia a creat o situație nouă. Ar fi normal să-o privim cu încredere, fiindcă Mareea Revoluție a Estului reprezentă o speranță pentru libertatea și demnitatea umană. Desprinse din lanțul care le încătușă, țările fostului „la-găr socialist”, îagăr într-adevăr, trebuie să învețe acum responsabilitatea individuală, întotdeauna că fiecare din cetățenii lor, care și-au recisită dreptul la identitatea personală. În aceste condiții, indiferența, egoismul și suspiciunea nu mai pot fi îngăduite.

Reunificarea Germaniei și cristalizarea a două blocuri distincte în cadrul vecinii unități strategice, unul cuprinsind Ungaria, Polonia, Ceho-Slovacia și, în viitor, poate, unele republici jugoslave, pe cind celuilalt îl revin România și Bulgaria, plus o „Sărbostlavie” și o Albania cum va vrea Dumnezeu să le croiască, sunt factorii de care depinde evoluția economică și politică a Europei centrale și răsăritene. Întîlnirea de la Vișegrad trezește pentru români nu altă amintirea Austro-Ungariei, pe a cărei imagine istorică se suprapune parțial, cit una din trecutul mai îndepărtat, cind Ludovic Angevinul sau Sigismund de Luxemburg domneau peste întregul teritoriu ocupat astăzi de cele trei state participante. Pentru Ungaria, există însă o diferență esențială față de modelul alianței medievale. Inițiativa diplomatică a Budapestei poate fi văzută ca o sfidare la adresa României, dar, în același timp, prin lăptul că-i întoarce Transilvaniai spațele, o lăsă zâlog al intențiilor sale de a statomici frontiera, condiție a oricărei viitoare colaborări româno-maghiare.

La altă graniță, România asistă, obligatoriu pasivă, la consulările produse de problema națională în U.R.S.S. Puternice tensiuni caracterizează situația din regiunea baltică, Ucraina și Belarusia, Moldova din stînga Prutului, Cucar și Asia Centrală. Basarabia și-a regăsită pasnică autonomie din epoca Statului Tătar. Se află în pragul unui referendum care, contestat chiar în Rusia, dovedește fragilitatea structurilor federale. Sute de mii de manifestanți se frântă sub zidurile Kremlinului ca, odinioară, streliții răsculăți impotriva torurii.

Iar la Belgrad comuniștii rămasi la putere datorită votului din decembrie se confruntă cu perspectiva unui război civil în Serbia însăși. Escalația naționalismului nu lasă partidului de guvernămînt decît o alternativă la dreapta. Pentru un popor care pun eroismul mai presus de orice ideal, care și-a ales ca regi pe urmării hădăcăului eliberator și care a mai trecut odată printr-un mistuitar război civil, a venit ceasul adevărului.

Istoria renaste pretutindeni în jurul nostru. Fără a ceda nimic din ce se cuvine României, fără a-i nedreptăji pe aceia care fac parte din națiunea noastră, dar nu și din poporul nostru, cu aceste condiții, putem face un lucru mai triste decît diplomația planetară, de la Amman la Valparaíso: politica bunei credințe, singura care ne va răsplăti cu respectul și prietenia de care avem nevoie. ■

ANDREI PIPIDI

UN AN DE LA PROCLAMATIOA DE LA TIMISOARA

„Victoria va fi sigur de partea noastră întrucât istoria este de partea noastră”

Se implinește un an de cînd logincile scandante de timișoreni în acel decembrie de disperare, de spaimă și curaj eroic s-au adunat într-un program simbolic și firesc de înămărtire a societății noastre bolnave, epuizate de abuzurile unui comunism raspoze. În 11 martie 1989, col care sfidaseră moartea pe străzile Timișoarei au făcut legături să continue lupta, în forme pașnice, neviolentă. Sî nu și-au încalcit legături. Lor îi s-au alăturat, într-un sublim gest de solidaritate, milioane de români din toate culturile țării. Pentru aceste milioane de oameni neliniștiți, interesați nu doar de bunăstarea personală, ci și de destinul României, Revoluția nu s-a încheiat încă.

Proclamația de la Timișoara a fost în zadar demnă și răstămătă. Ideile ei, scandante din zeci de mii de găsiuri între 16 și 22 decembrie, rămîn în continuare imperitative pentru viitorul României.

Timișoreni au cerut, încă din 16 decembrie 1989, „abolirea imediată a comunității, ca sistem social totalitar și falimentar, și reînnoirea României în valorile autentice ale democrației și civilizației europene”. Ca răspuns, guvernările au ajuns pînă la apologia modelului chinezesc, care este un amestec de economic de piata și dictatură comunistică foroasă. Despotii „luminati”, de la București, încreză dispără să salveze socialismul adoptând cu mare prudență mijloace din recuzația economică capitalistei.

Timișoreni a protestat împotriva instițărilor și muncitorilor contra intelectualilor și studenților. Replica guvernării noastre cu zimbete fotogenice și ambigui nestăpînitori de putere a fost oribilul pogrom minieresc-securist din 14–15 iunie.

Timișoreni îi au invitat pe toți sovinii din România să vină la ei acuza, pentru a cunoaște un model de convițuire și viziunea lor cîtățenilor de origini etnice diferite. Sovinii români și unguri n-au ascultat chemarea. Cu concursul interesat al guvernărilor, au pus la cale tragedia de la Tîrgu-Mureș, născind astfel încă o rană în istoria și azi abușumată a Transilvaniei. Pînă cînd majoritatea neșovină și ungurilor nu vor accepta să-și dezavoveze public, fiecare în parte, minusculiele, dar gălăginozale grupări extremești, în Ardeal vor domnia tensiuni, confuzie, suspiciunea, teamă și pace socială nu va fi.

Punctul 8 al Proclamației de la Timișoara a fost și continuu să fie nodul gordian al Revoluției române. El face distincție dintre revoluție și lovitura de stat neocomunistă. Cît timp forță și activiști ai partidului și forță ofițeri de securitate vor refuza gestul de bun-simt de a se retrage temporar din viața politică a țării, Revoluția nu va fi încheiată. În timp ce în Republica Federală Cehă și Slovacă și în Polonia sunt în curs de aplicare principiile din punctul 8 al Proclamației de la Timișoara, în presa noastră neocomunistă s-a ajuns pînă la apologia activistilor și securiștilor care au condus masacrul din decembrie 1989. Am atins astfel punctul limită al unei aberrații istorice de proporții. Denigrarea eroilor și lăuda călătorilor nu mai pot continua.

Proclamația a cuprins propunerile esențiale pentru refacerea economică a României. A propus descentralizarea econo-

mie și administrativă a țării, ca primă măsură pentru revigorarea infrastructurii economice. Ca răspuns, timișorenilor au fost acuzați că vor autonomie, federalizarea țării și chiar desprinderea de România. În același timp, în Platforma-program a FSN se propuneau doar descentralizare, ci chiar „autonomia locală”. În consecință, FSN-ul dorește dezmembrarea României și nu temporan. De ce o face? Simpă: FSN- este vindut ungurilor. Nu contează că nu avea nici o probă, important este să-o repezâm pînă la laterizarea naționaliștilor.

Proclamația a propus, de asemenea, o privatizare autentică și pe scară largă. Guvernările s-au străduit să ofere libertățile economice necesare cu o mină și să le înapoi că două.

S-a propus, în urmă cu un an, atacarea capitalului străin. Îndeosebi sub formă de tehnologie și materii prime. Replica oamenilor „de bine” a fost promptă: „Nu ne vine să facă lîngă Guvernările și să le oferă libărtățile economice necesare cu o mină și să le înapoi că două.

Proclamația a cerut învenitură a anteriorilor privilegiulări și puterii, corupției și penituirii. Justiția nu s-a sincronizat și mulți dintre ei sunt astăzi proprietarii unor importante investiții private și vor deveni, mileni, magnati economici ai României. Pe banii murdar ai corupției din era coauscău se formează sub ochii noștri o burghezie cu opoziții escunse.

A fost propusă împroprietățirea lucrătorilor trecători întreprinderi cu un număr de acțiuni. Sugestia a fost și ea ignorată, ponându-se să mai tîrziu prezentă în treacăt opiniei publice sub forma „variantei Cojocaru”. Ea este în curs de aplicare în Republica Federală Cehă și Slovacă și în Ucraina.

Proclamația a exprimat apelul de suflare al timișorenilor către exilatii români de a reveni în țară. În replică, „umania” de la București a reușit performanța celor mai mari exod din istoria recentului. Sute de mii, poate depeste un milion de români, în majoritate intelectuali și muncitori superior calificați, au părăsit și continuu să părăsească România. Primul motiv invocat de ei este pierderea oricărui speranță. Această emigrăție fară precedent românilor este o catastrofă națională, făcă de care guvernările continuă totuși să rămână insensibili.

Chiar dacă bilanțul este astăzi negativ și drumul spre lumină se dovedește mai lung decât ne așteptăm, victoria va fi sigură de partea noastră. Înțeleg istoria este de partea noastră. Cît despre percepțiile politice tot mai dese și mai flagante, ultima frază a Proclamației este un avertisment pe care Puterea ar trebui să-l ia în seamă înainte de a îl prezenta: **După ce am înfruntat și am invins, sărac ajutorul nimănul, unul dintre cele mai puternice sisteme represive din lume, nimeni și nimic nu ne mai poate intimida.** Cei care în decembrie '89 au îndrăznit să stideze moartea nu se tem astăzi să înfrunte viață.

10.03.1991
(Cuvintare rostită la mitingul universitar din Piața Unirii din Timișoara)

GEORGE ȘERBAN

11 MARTIE

Pe 11 martie s-a înălțat un an de cînd Proclamația de la Timișoara există.

11 martie este o dată pe care urmașii noștri să-și poată să scrie cu majuscule și să o sărbătoarească public, colectiv, și nu doar pe locurile devenite sfinte, în care cei întotdeauna puțini și singuri au început revoluția, au îndrăznit-o, sau pe care, cine să fie, să le fie frică și să o pronunțe atîfel decît pe șoptite, în ceea cea mai strictă intimitate, dovedindu-și „continuitatea” de mii și mii de ani pe aceste plăuri binecuvintate, făcă în față cu virtuți pe care istoria le transformă, parcă îi neamă de a-i păcăla.

Un an de cînd Proclamația de la Timișoara există în povîda istoriei ce ni se face, căreia chiar și cînd îne opunem parcă i-am da o mină de a-i urmări.

Cît de viu, de actual este azi acest text și în ce măsură a devenit el un „document”? Continuă el să ne reprezinte, or fi nevoie să fie încă și încă o dată proclamat?

Deși întrebările par retorice și răspunsurile – date, cred că o scurtă privire în noi și în prejurul nostru nu are cum să trăiască. Iar unele paradoxuri sper să fie bine înțelese.

Căci, să recunoaștem: omul început să ne aniversească înfrângările, care nu au existat ca victoriile decit asupra noastră însine, ca indivizi particulari, și asupra părții de umbra din noi, ca supradușii național. Ne aniversăm eseuri și aşteptăm ca minunea să se repete de la sine. Sî, firește, ea nu se repetă. Paraliazind un gînd îl lui Paul Valéry despre poezie (și ce nu e poezie în revoluția română?), Dumnezeu nu dă decit primul vers. Restul „poemului” care poate fi istorie trebuie să-l facă oamenii, continuind și încorporind minunea în „proza” de zi cu zi. Minunile nu se repetă, oamenii sunt acela care trebuie să le întrețină, să le facă posibile.

Să recunoaștem: Proclamația de la Timișoara nu ar fi trebuit, într-un plan ideal, în firescul idealului, să existe. Nu ar fi fost nevoie de ea. Textul Proclamației nu a făcut decit să constată că revoluție, deținerea și neutralizarea revoltei cu care aceasta a început, dirijorul violentă purificatoare, prin capătare mai mult sau mai puțin subtilă, spre lîntă false: dinspre el, cei vinovați, spre noi în sine.

Proclamația de la Timișoara a fost o încercare de reluare, altfel, a revoluției, a făcut materializarea cărău, sub formă unei carte, a cauzelor și scopurilor foarte clare, dar neexplicate, ce au dus la revoltă. Era documentul clarificator al unui fenomen uman deosebit de complex și de profund care, dacă și-ar fi urmat cursul firesc, dacă ar fi putut să se facă, ar fi trebuit să producă nu Proclamația din 11 martie, ci Constituția noii Români.

Conjunctural, Proclamația este legă-

tă de perioada – esențială – dintre 16–22 decembrie 1989 și 20 mai 1990. Preșumă alegerilor, succesorul de mosă al manevrelor puterii, ineficacitatea, limitarea mișcărilor de stradă ca formă de protest au condus la ideea acțiunii prin text, un text admirabil conceput, sintetic, limpă, pe înțelesul tuturor. Revolta din decembrie (ca, de altfel, întreaga desfășurare de pină azi a revoluției) a demonstrat și capacitatea leșită din comun de verbalizare de acțiune prin text, luminată de cuvînt, dovedă a limpezimii interioare, a clarității mentale și sufletesti, a puterii de conștientizare și intuire a sensurilor și contestelor acțiunii. Mișcările populare ce se înscriu în prelungirea revoltei din decembrie nu au fost niciodată oarbe, ci și-au exprimat intotdeauna, simultan, motivările și scopurile, deschis, la lumină. Gîndul, vorba și lăpta nu au rămas niciodată dateare una alteia.

Proclamația de la Timișoara este astăzi, dintr-un anumit punct de vedere, un document, 11 martie, alături de 22 decembrie și de încă alte cîteva, reprezentă date unei victorii amărătate. Spiritul Proclamației se rezorbă în singele noastre sau să-l înălță, veghindu-ne și aşteptând să-l întrepăm. Proclamația este, astfel, de actualitate cronnică. Este actuală ca doctrine, privim înspre cuvîntele ei limpezi și drepte cu vinovăție.

Proclamația de la Timișoara este una din formele de manifestare ale revoluției române. Ideile ei au fost înălțate în decembrie și sunt, astăzi, parte din ideile Alianței Civice. Prin celebrul punct 8, amplificat în Piața Universității din București pînă la dimensiuni nu doar europene, ea î-a băgat în sperie pe cei vinovați, care au reacționat violent și viclen. Proclamația îi privește de atunci cu respect, neîncetind să îi îmbărbăteze.

Proclamația de la Timișoara este înșuși spiritul, esența Revoluției române, în formă ei de atunci și de acolo. O treaptă, poate chiar singura, pină azi, a progresiei noastre morale, a proiectului nostru de a deveni ceea ce, probabil, chiar suntem.

Proclamația de la Timișoara a rămas, totuși, la Timișoara. Textul ei a devenit și continuu pe zi ce trece să devină acțiune concretă. Numai acolo pare să se încarcă integral, numai acolo revoluția română pare a continua și altfel decit prin simpla (căci prizonierul și stimulul ce o provoacă) contestație. În mod constructiv, cum îl place puterii, cu ipocrizie, să spună. Numai la Timișoara, pînă una-alta, revoluția română evoluează, se construiește.

La un an de la apariție, Proclamația continuă să se „scrie” la Timișoara, deși altfel, tot mai divers, cu alte și alte „cuvine”.

Cum se (va) „scrie” ea la București și în restul României? În cite locuri de pe cuprinsul țării o „bătut” date de 11 martie?

Dar aceea de 22 decembrie? ■

BOGDAN GHIU

ÎMPOVĂRÂȚI CU DREPTUL DE OPȚIUNE

Ne era cîștigătoare necontestată. Si nu prin acelă durată de bătașă – hotărîtoare înălțată în stabilitatea autorității la coloane și în cumpărătura ce le facă să se prezinte în ei „șeful”. Dar mai presus de orice, ca supremație doară a „bărbației” male, el putea mina și înțimii ei să-l obligea să se joace și să-și ocupe de o specie mai puțin nobilă, multi folositoare însă noacățile noastre existente din ultimul 45 de ani.

Avea o maturitate peste vîrstă noastră de școlari ai primelor clase, o stăpînire de sine și o cumpărătura ce le facă să se prezinte în ei „șeful”. Dar mai presus de orice, ca supremație doară a „bărbației” male, el putea mina și înțimii ei să-l obligea să se joace și să-și ocupe de o specie mai puțin nobilă, multi folositoare însă noacățile noastre existente din ultimul 45 de ani.

Nu stiu cît diante copila care îi-a putut beneficia de acel avanaj de a nu plăti cu găfie! și transpirați placerea de numai cîteva clipe de a fi „zburat” la vole, lăsându-se în vîrstă funcioanei pantă. El bine, greu și înțimii se rezolva pentru noi elegant și „lehnice” prin secesă că Timiș, mult ad-

astră învăță și fulgerele aceluia pigmeu ce se vedea singurul... Si era să-l corte căriera, sănătatea, ba chiar și viața.

Prefectul județului! Foarte bine. Părea în ordinea firescă a lucrurilor. Stărua în mine totuși o singură îndoială: se compară orașul răspunderea unei gorăpădă, fie în cît de cuprinzător, cum este COMTIM cu goșodăria TIM-ului care, numai ca județ (D), are și obloji râneni de care, mai mult ca orunde și cu mojorănește ură, îl le-a pricinuit genialul?

And acum eu stupore că, după ce a pus în fruntea programului economic județul Timiș și Banatul, precedind în mică nu în mai puțin semnificativ ceea ce și Guvernul avea să facă (privatizare, atragere de investitori străini, liberalizare a mărișilor), apar voici (de unde?) care să schimbează prefectul. Desigur nu răspundă și cu oricine și,oricum, cu unii dintră noi...

Nu stau să mă întreb acum care sunt mobilurile unor astfel de manevre de culise, dar ele sunt pe cît de obscur pe atî de la lumina zilei. Un top recent î-a desemnat pe Carpanu ca fiind în acensumul de popularitate (și nu numai pe plan local). Semn rău! Se face apel, agașă, prin diversiuni populiste la derizorii apetit al maselor pentru schimbare.

Si-mi amintesc încă de alte vremuri ce se ascundă de data aceasta – chiar

dacă nu pînă la identitate – cu nebuloasa noastră democrație în statu nascendi.

Dacă pînă în 1920 situația neprevăzută a românilor din Banat le asigurase accesul la poziție, căci o opoziție (decă o opoziție) sărăcătoare, prin simplă (căci prizonierul și stimulul ce o provoacă) contestație. În mod constructiv, cum îl place puterii, cu ipocrizie, să spună. Numai la Timișoara, pînă una-alta, revoluția română evoluează, se construiește.

Sî, uite așa, o luăm mereu de la început cu democrație. Am convingerile însă că bănetenii au înălțat de-atunci și mai ales într-o lîngă cîteva dintrale spiritul civic. Dumnezeu să-ți ferescă de discordie! Să-ți aducă aminte că de vîză și-a fost întotdeauna Concordia în spiritul concurenței, emularea.

GHEORGHE FIRCA

rabile, iar el nici nu-și putea da seama că și se strecoară în inimă otrava — otrava neomeniei. Cite dulci pulcute, cite soioare cumoti și suave semnează în zilele noastre, în publicită — de la Azi la România Mare — mesaje de ură și uitare și zvonuri urigăse, infăurăse în vălul lipselor de apărare, a dragoșelui îngrijorat, a stabilejii și gingăsei de teme! Ele confundă în cazu cel mai bun dragosteasă de nostru cu ura fată de o gindire diferită de a lor, sau o limbă maternă diferită de a lor — fără care în ochii lor să dezlegăre peștrii orice fel de calunie. Dar spun, oră securi ceea ce scriu, cu un simbol dezarmant, duritor și naiv, ca în leul judecății lucide și al simțului etic, să răspundă giandioz,

Stema lui Șerban Cantacuzino (1668)

sau cel mult cavalerismul celuia ce le ascultă, ori le citește. Să strecoară otrava urii în conștiința pruncilor nevinovați, cu cincințul de leagăn, cu lăptele de mamă, cu basmul — că pe lingă poezie, unele scriu și literatură de copil — (azi cum ouăle gărgăriței se ascund în grilul de seimenat iar adulțul vîlă, secund apără și misură abia în ființă, din care facem prăjitură) — și să obtină, ca să te ascute pînă și tatăl cu un suris emotional, fără să-și reducă amintea că odrasă lui va fi nevoie să trăiescă odată într-o Europă liberă (între altele) și de prejudecăți, fără infestații spirituale, și fără gărgărițe în gindire — este o îsoravă demnă de vrăjitoarele lui Macbeth.

Dor noi fermele cunoaștem fermele cu adevarat. Hai să ne gindim la trecutul abia trecut: oare de ce arhetipul fieror al dictaturii era crudistă și nu castigator? Hai să ne gindim la Revoluția Franceză: cine tricea din zori pînă-n astăzi? în jurul ghililenei? Trifele care? Nicidcum. Trifele au înțintă sentimentalistul în ele este o deformare profesională, și sunt prea leneșe să facă lucru de mină. Este un moment urășant în Banton al lui Camil Petrescu: cînd soțile le aduc sancționatorii mîncarea la fata locului, la munca grea, a manucelor din Septembrie, tot azi cum le ducăsu nu de mult în atelier... Faimoasele „tricotuses” erau niște soții credințioase înrăuite, omătate, impletite însântă de vreme: dintr-un motiv, sau altul, sau toate motivele posibile frustrate, refuzate. Ca și acelle persoane în estate care îl urăsc pe tineri, mai ales ne înțelepe, de sita timo, și atât de zgromotă, și atât de înverzună —, pînă și ne eronă copii. Care îl atină ne minori împotriva studentilor, și aplaudau, vîzindu-le umilțe, maltratare, singele tîsnă.

Este logic că — tinere sau mai putin tinere —, dar din rîndul acestul încep femeile vor lăsi vrăjitoarele lui Macbeth din toate timpurile. ■

nuarie a.c., au părăsit tara peste 200 000 de cadre cu pregătire universitară. Concretul este întotdeauna mai ieftitor decît abstracția adesea agitători și ingelațor ai cifrelor mari. Fostul meu coleg de bancă, emigrat anul trecut împreună cu întreaga familie, răstiga engleză, ca profesor de limba și literatură engleză, incredibilă sumă de 37 000 de lire sterline. Atât cînd bine: 31 de mil. de lire sterline, salariu brut, din care se scad impozite, taxa, etc. Dar și rămăne ceea, și drept, pentru această remunerarele consimăta pe statele de plată, deci nu subliniază la burasă doară a mediștilor și creșteri finanțare armat în suflet, prietenul meu îlucrăză de dimineață pînă seara, dind fel de fel de ore: la școală, într-un camin munitoresc, în meditații libere, organizate și stimulante generos. Dacă nu mi-ar fi relatat ei toate astea și fi spus că e vorba de orientare. Nu e. Prietenul meu îlucrăză într-un gimnaziu, și salariul său nu a fost stabilit preferențial, cum să fi indicuit să credeți. La baza lui său un contract individual de muncă. Nu colectiv.

Stiu, comparațiile nu sunt întotdeauna plăcute. Cele cu tara vecină, și pînă mai tîrziu, cu atât mai puțin. Să lărgim, deci, nîfel sfera, ajungind în alte spații geografice.

Conform ziarului *Le Point*, nr. 948 din 19 noiembrie anul trecut, citat recent de dl. Marcel Ciobotaru în România liberă din 23 februarie a.c., în anul 1990 în Franță „educatorii aveau salarii lunare între 8 129 și 17 378 de franci”. Făcînd un calcul parțial, cu o echivalență de 1/8, valoarea reprezintă 1 916,125 dolari pe lună, în vreme ce valoarea maximă se ridică la 2 172,25.

Pentru ultimul meu articol de 6 file dacălografiate, apărut într-un săptămânal din București, am primit prima poartă echivalentul în lei al unei sume de 13 dolari. Trei săptămâni de lecturi, neliște și cîzelări continuu. Poate că e meschin să intrâm în asemenea calcule. În definitiv, efortul intelectual nu poate fi remunerat niciodată, indiferent ce se monedește al dorii să-l răsplătești. Dar nu pot via că pentru un text similar, o revistă de provincie din Angheluș plătește pînă la 150 de lire sterline (36 250 de lei, calculat tot la strîmtoare, cu 1/8), iar o publicație centrul pompler din Germania oferă la 1 300 de mărci (vă las libertatea de a face calcul).

In asemenea situație, exercițiile de imaginație sunt îndisoasabile. Cu 18 dolari pe lună, pornind de la ideea unei ascere totale, unde suntem sănătatea și constituția nemulțumită (obligatoriu) al triviatelor, as. cîteva faze, la Londra două vizite în Turn (4,5 lire întrarea în primăvara trecută), un drum pînă la Oxford (întocmai în sfîrșit), o călătorie cu trenul pînă la Cambridge (două-trei, deci și legături mai bune), se poate mîncă 27 de banane suroarbe și se obțin șărișii metroul (într-o zonă traveloră pentru patru zile). De dormit, se dormă pe romantica bancă din Harrington Gardens, nu departe de parcul Kensington (acei nu se poarte, noaptea se închide...), sfîndu-nimă pentru o noapte la hotelul Saint Simeon's (categoria A IV-a, patru sau cinci oscenări în emerșiră) și trebuie să mai lucrez două zile. Breakfast included.

Po călă fără drumul de la Frankfurt la Londra (via Paris) costa în primăvara trecută exact 180 de dolari. Confort, curățenie, civilizație. Eurotrains fără înțelegeri. Pentru o plătită astăzi bilet, ar trebui să lucrez acum un roare de unsprezece luni, firește tot cu condiția de a-mi renunța orice nevoie fiziológică. Pentru un televizor color, devenit un efort de un an și lumătate; cea mai ieftină mașină achiziționată în România mi-ar impune o nevoie totală de 43 de luni.

Sunt ca să fim drepti, și articolele la care stăm mai bine. Să coști mă-cosă 95 de lei. Am lăsat în mînă, să cîndărit-o vreo zece minute (meschină exitate!), după care am schimbat-o și răsunat de indecizie. Nici jumătate de dollar! Nicăieri nu veți găsi în Occident căci mai ieftine.

O jumătate de dollar costă în conștiința particulară din Te. Mures conservă de bere. Din salariul ne o lună, să putea cunoaște 38: una pe xi, și mi-ar mai să rămîne. Pentru cumpărarea unui bilet la Royal Shakespeare Company, ar trebui să lucrez 22 de zile. Pentru Wimbledon, 43. Orice să spune, tot cultura e mai ieftină.

Revenind pe meleagurile noastre. În Balcani, ar trebui să lucrez două luni și jumătate pentru a cumpăra un leu viu. Grădina zoologică din Varna și-a sesătă hîicitatea leii, din lîsă de furase, 43 de dolari bozca, nici nu e mult. Printre un simbol exercită de conversiune, alunecem la banalul nret de 8 600 de lei leul. Nu e mult, doar că gîndesc cu cît l-am nevoie să mai devărte orelă cooperativa agricolă privatizată. În Balcani, regiunea futuror posibilităților, exotismul nu are valoare.

Vell sună că toate astea calcule sunt meschine. Noi nu lucrăm pentru bani. Facultățile organizează meditații pentru candidații la admisarea în învățămîntul superior. Din cei 50 de lei pe oră ne reținătă de cursantul (6,25 dolari), 20% profesorul, 20% lecăzășă facultății, restul este înnozit. Prin același sumar există meschin, dar sagac, ajungem la 0,60 dolari ora.

Pînă acum, foarte aproape echivalente nu-și auștezi costul. Prezentul ora de temă tabăză într-o cîteva zile și abia urmărește să leasă în România. Pește în România doar salarii de medie și medii, muncii rănită și col. și blondații și rănității să-și muncesc. Doar sădăcăciunile să fie amăzite și foarte slăbită simbolice: unimulul ră-

înă salariile vechiului regim, gîndind în termeni dezinhibati și străzi Covaci.

18 dolari reprezintă, pe de altă parte, și preajă dimensiuni. Toate aceste calcule ar fi superflue, dacă nu și ar cere să plătim anumite servicii direcți în dolari, în condiții în care valuta este, de la stat, inaccesibilă. În sistemul administrațiv-decizional, majoritatea oamenilor nu, dețin, două prețuri: unul în lei, și unul

— mai eficient și mai prețios — în valută. De ambi vîctor, incerteză repartiția guvernamentală a absolventilor dig învățămîntul superior. Sînt să pe acum cînd ești va costa un post la un liceu, și cînd unul în învățămîntul gimnazial.

Ami trecut, în lăsuire, ne lăsa multe altele, cîtevașul de rînd a mai debindit, în raport cu statul, o anumită domeniu, posibilităția sursei de imunitate politică și profesional-administrativă. Prin demenția coruptă care s-a dozat în atunci (murdărind totul: „mucenirea humana” etc.), cum sună ironice-medievale pînă în tîrziu Teodor Bozzi, să pierdut tocmai acesta legătura a demnitații, emul ajungind din nou, o simplă pieșă insignificanță într-un angrenaj care-l devoră.

(M-am făcut, pentru toate aceste calcule, de un minicălcător „Castor”, achiziționat de undeva de pe linia studioului Wembley. Se dădea pe te miră că, la noi, ar trebui să lucrez 16 zile pentru a-l putea avea...) ■

ACENTE

Mihnea Moroianu

• Patriotismul: retorică sau motivatie?

Cunoscut pentru obediția față de Moscova și promptitudinea cu care au urmat toate zigzagurile politicii ei, în primii 12 ani de la „înfrângere”, dar, hotărîri sălăi evite cu orice preț pe ultimul și cel mai periculos dintre ele — destabilizarea românească —, comuniștii români și-au descoperit vocația pentru originalitate la scurt timp după retragerea trupelor sovietice, obținută de Chegeorghiu-Dej în mai 1953. Politica inauguratei de ei și transformată în idee fixă de către succesorul său a fost o politică de apărare a structurilor și metodelor rigid staliniste, deghizată în politică de restabilire și apărare a „independenței și suveranității României”. Gustul pentru buataforie și dorința de a eterna momentul de glorie pe care această politică l-a cunoscut în august 1953, au făcut ca la începutul anilor '70 marxism-leninismul să fie virtualmente abandonat ca ideologie în România, fiind înlocuit cu o doctrină la fel de dogmatică și intolerantă, bazată pe cultul națiunii și al conducătorului: ceaușismul. S-a creat astfel o conjunctură aparte, unică printre țările Europei de Est, cu excepția Iugoslaviei și Albaniei. Dacă în restul lagărului stagnarea economică, represiunea internă și interventiile periodice ale forțelor sovietice sub masca inter-nationalismului compromisau din ce în ce mai iremedabil doctrina comunistă însăși, dar, prin reacțiile pe care le provocau, întăreau energia sentimentelor naționale și patrioteice care aveau să genereze diversele miscări de renastere națională și democratică, în România tocmai aceste sentimente constituau tînta unei uriașe campanii de captare și utilizare a lor în direcția perpetuării tiraniei și opresiunii.

Cea dinăuntrul victimă a acestel campanii purtind toate însemnările sanctului și ale

Stema Țării Românești - 1700

imposturii a fost, și e cauză s-o recunoastem cu totă sinceritatea. Însă integritatea sentimentului patriotic la român — sau în orice caz a reflecției lui în cîștință individuală și colectivă. Fiind bazat pe astură, unul anumit destinație colectiv, pe respectul față de istoria și cultura propriului popor, dar mai ales pe responsabilitatea față de prezentul și viitorul acestuia, patrioticul în sensul cel mai bun al cuvintului nu poate avea nimic în comun cu fanatismul sau intoleranța și se opune prin deosebită oricărui demagogie și oricărui tendință de supralicitate — ca să nu mai vorbim de învățăbile ori instigatoare impotriva altor popoare sau națiunilor. Cecă și expoziția regimului doborât în decembrie '89 înțelegea prin patriotism, era un amestec de fraxioane naționaliste, xenofobie și mitologie istorică, reflecție deopotrivă mediocritatea agresivă și lipsa de scrupule a ideologilor de serviciu și grandiozitatea deliriană și complexul unor dictatori însoțită de putere. În anul care a trecut, după căderea acestui regim, „compromisul” patrioticului a fost continuată de exacerbarea conflictelor interetnică și de activitatea unor organe de presă îmbinând invacanța sistematică la ură și violență cu tendințele de românilor și bulgărilor să se reunifice și de resuscitare a idioțiștilor ultranationaliști, de extremă dreaptă.

Astăzi mare este rezerva pe care abuzurile demagogice cauză și post-comuniste a generat-o, încit oricare răbdare și paginile presei independent sau ale comunităților de cultură nouă: constată cu ușurință tabuizarea noastră însoțită de patriotism, devierea pentru soare multă și nonomis cu o formă de sentimentalism demodat sau de înfumuroare prostesca.

Un examen comparativ, ori îl de sumar, și deosebirilor de climat social-politic existente între diversele țări forte sociale nu poate să nu semnaleze în România un nivel mai crescut al dificultății și riscurilor însoțind orice opțiune de angajare politică sau cîciu. E împede că și motivația unei astfel de antrenări trebuie, pentru a-i asigura o minimă sensă de afirmație, să fie în mod corespunzător mai adinc și mai solid arcata de la noi decât în orice altă zonă a Europei. Dacă lăsăm la o parte „patriotismul luminat”, care a inspirat în mod tradițional politica românească în perioada ei de maximă înflorire dintr-o lîsă și 1953, nici convingerile democratice și pro-europeene, nici ideea apărării drepturilor omului și nici anticommunismul mai mult sau mai puțin visceral nu vor să furnizeze pentru suficient de mulți oameni energie elementară necesară înfrangerii acestor dificultăți și a tendinței spre rezemnare și fatalism care rezultă din ele.

Mal este însă posibilă separarea noștrilor aparent convergențe de patriotic și naționalism, sau e preferabil ca amintinduă să fie lăsată în folosinta organizațiilor fasciste deja existente și a altor curente de dreapta, eventual mai puțin fanatică, care pot apărea pe scenă noastră politică? Si nu cumva este patriotismul o noțiune iremediabil legată de trecut, incompatibilă cu stilul din ce în ce mai cronică și dezideologizat spre care politica va fi obligată să evolueze într-o lume a interdependenței și transferului progresiv de suveranitate, în care orice tendință spre inclinare națională va deveni anacronică și va fi imediat sanctonată ca atare? Oricărui ar fi sănsele accelerării procesului de integrare politică și economică a Europei, proces care mai curind sau mai tîrziu va atinge și România, e cert că generațiile actuale mai au multe decenii de trăit într-o Eurocă a patrillor, în care distanța psihologică și socio-culturală între diferențele zone geografice și adâncimea cîtevaelor tradiționale existente în Răsărit vor contrasta în continuare cu tendințele centriste ale apusurilor și centrului continental.

Pe cînd de întemeiată apare pauza pe care toti cel rămasi neașteptă de epidemia naționalismului său și sunt obligați să fie în privință utilizările derivatelor cîntării naționale „partiale”, nu atât de sigur că sentimentul adine pe care ele îl evocă rămîne indispensabil oricărui reviriment politic și moral al unei națiuni atât de profund traumatizate. Într-o măsură în care destinul celor care o alcătuiesc își răstrează o identitate distinctă, de neconfundat, preocupația pentru viitorul ei poate fi în mod legitim răsortată la tensiunea emoțională a cîntărui sentiment. ■

Bulă de aur din vremea lui Matei Basarab

NOI ACCENTE DE ISTORIE POLEMICĂ

Observațiile și categoriile de informație care urmărește să se pară necesare în situația în care chiar cu lămuriri nedeterminate „de Comitetului director al revistei 22”, articolul recent al domnului Pavel Câmpescu nu a stîrnit nedumeriri și a provocat unul mare număr de cititori justificate reacții.

Am motive să cred că autorul articolului are, ca și o largă parte a publicului, nevoie de precizarea unor detalii — puncte de reper și sper, de ancorare a rationamentului în comparație (în plus acum, echivocă și subiectivă) „între pălărie și coroană”.

Ce spune, de pildă, dl. Câmpescu despre perioada domniei lui Carol al II-lea, stabilind un raport, poate exagerat, între personalitatea regelui și fenomenul al căror contemporan a fost, este numai partial exact. Păcăsește și rapidă lovitura de stat din iunie 1930 și este pregarătă de oamenii cu real rezumenie de ceteritudine civică, precum Gr. Iunian, C.V. Bibescu, Gh. L. Brătianu și alții, care, îngrijorăți de evoluție, inabilitatea cu numeroși ofițeri rămași devotați, au sprijin contactele cu principale. Despre entuziasmul cu care l-a primiți publicul se afișă ample lămuriri în presa vremii.

Este adevărat că „decentul domniei lui Carol al II-lea” s-a caracterizat primir-un grad neobișnuit de imoralitate, dar este o afirmație presă generală. Imoralitatea sporiește încă deosebită, generată de complicitățile politicienilor și ale investitorilor financiari, în ambele cazuri motivative fiind același: dorința de putere și atingerea durei beneficii materiale. De aici au derivat și ilegalitatea și complicitățile. Alarmană era faptul că partidele politice, conducătorii acestora, au nescocit tot mai des obligațiile lor civice și au tolerat (fără puțin spus), aceste moravuri, repede răspândite în întreaga societate.

Afirmarea că „înharmarea țării se transformase într-o afacere de familie a moțiesei regale” conține cam 25% adevăr. În pofta unei afirmații emise în epoca, preluată apoi de propaganda comunista îar acum răspândite de zelatorii ai lui I. Antonescu, armata română (terestră, aeronațională, marină) a intrat în război (1941) echipată și înarmată de guvernul și organele de resort ale regelui Carol, multe comuni, ale acestora continuând și fi livrate încă și după aceea. Că doarile erau adeseori cantitativ insuficiente este suruș adevăr, dar din alte cauze. Abia prin iarna 1941–1942 și în anii următori Antonescu a recurs la furnizorii din Germania, Elveția, Italia și din Franța ocupată, dar nici stunci atingând cantități realmente mari. Armata moșteniră a fost servită în principal de industriile de specialitate din Țară, create sau adaptate sub domnia lui Carol al II-lea.

Dl. Câmpescu spune că „regele ordona asasinații adversarilor săi”. Cind face o astfel de afirmație, autorul trăiește în spiritul „legiumi” ca și în orăea al anilor republicii „populare” sau „socialiste” (constituarea acestui spirit comun este graitoare). Dar simpatia omului, pe atunci, provoca explozia înțregii presă. Ce ar fi făcut marșii de atunci în fata pogromurilor și altor „soluții” similare de duminică 1940, sau în neatenționările următoare de regimul comunist? Uciderea lui C.Z. Codrescu și a acoliților săi sau a asasinilor lui Armand Călinescu, toți autori sau părătiști la crime, este drept că nu a respectat legile, dar viața oamenilor dovedește că perioada pentru siguranță statului. Verbind cinstiți, moartea și-a atins-o și însăși, prin ce faceră și facau. Mai vinovătoare de acele acte brutale de lichidare au fost partidul nazist și chiar guvernul german, ale căror interese erau bine cunoscute. Dupa cum, în septembrie 1940, prin interpuși (legionari și generalul Antonescu) dar și direct, au provocat levitura de stat menită, în realitate, a eliminării unui om (Carol al II-lea) care devine un obstacol esențial în calea programului politico-strategic german.

Se impune efort de informare adevărată pentru cunoașterea celor două perioade din viața regelui Mihai în România, ea dinainte de 1940 și ea care a urmat pînă în anul 1947. În ce-l privește pe dl. P. Câmpescu să arăce că s-a multumit cu ce a găsit scrierile, desigur pînă în prezent, mai tot ce a ajuns în tipar contra misticării, minciuni deliberate, dovedind o orientare imprimată încă de la ajunerea la putere a comunismului și reactivată de la începutul deceniului '30 (oameni prevăzători).

Nu aici și nu acum î-s-ar putea oferi domnului P. Câmpescu informația ce-i înțesă. Îi încurajă, direct acest efort, dacă vrea. Ca atare, voi trece la ceea ce just numește dinul acela „momente de răscruce ale istoriei țării”.

Mă voi întoarce la ziua de 10 mai 1940, în București. Cerul era înmormânat. Traditionala parada, groușul armatei aflindu-se în dispoziție din spatele frontierelor, urmă să aibă de astă dată un caracter simplificat, simbolic. Fără destăierăre de forță de pe cimpul Cotroceni, ci limitată la o scurtă defilare pe Calea Victoriei. Or, încă din primele momente în imensa mulțime adunată în fața Palatului și pe străzile din jur se evizionează că în Occident se întâmplă „ceva”. La orele 10, regelui Carol, însoțit de Marele Voievod Mihai, ambii în tunica de campanie cu cruce, a leșit și s-a îndreptat spre modesta tribuna lipită de gard. Față regelui era înscrutată. Așa s-a păstrat în timpul parăzii și tot așa a rămas cind s-a retras în Palat. Lumea nu prea știa de ce, însă și sătă.

Încă din zori, la Marele Stat Major, la alte organe ale Armatei, la Externe, telefoanele erau tot timpul ocupate la telegramele circulante țără răgară. De la granita germano-olandeză, la Marea Nordului, și pînă la cea franco-elvețiană în Alpi, se declanșase o răzămare ofensivă din epocă, bazată pe cele mai moderne mijloace și aplicând concepții operaționale cu total naș. În primele 5 zile a existat credința că franco-britanicilor vor sprijini avanșarea germană; și au fost „înțările fructiferelor”. Dar pe urmă... În 23 iunie s-a încheiat armistițiul dintre Franța și Germania, care ocupase Olanda, Belgia și peste 50% din teritoriul francez. Înregiștrul european de la coastele Mării Nordului și Minci și ale Oceanului Atlantic, cu munții Pirinei și cu Mediterana la sud și cu Marea Baltică la nord, pînă

la frontierele sovietice, română și îngăștăvă la est și sud-est, a ajuns sub dominația germană.

Iar la noi? Încă de la 11 mai, guvernul Tătărescu a fost larg română, învîndându-se în noua formăție elteva personalității cu orientație ucraino-germană*. Iar la 23 iunie elnică doi legionari l-a făcut un prim acu de slăbiciune al regelui Carol, la insistențele lui G. Tătărescu. În care timp, preșunile diplomatiche — asociate cu amintirile militare — ale Ungariei și Bulgariei, împede sprințele de Reich, s-au agravațat. Dacă, pînă prin mai 1940 nu se înregistrau și semas dia Basarab, după aceste slujă radiodifuzate și sturi militare au început să apară în iute radență.

La 23 iunie 1940 a suflat primul ultimatum sovietic cerindu-ne evacuarea imediată a Basarabiei și a Bucovinei de nord. Orientarea inițială a suveranului a fost pentru rezistență armată. Dar, în Consiliul de Cernăuță, majoritatea participantilor, inclusiv președintele Consiliului de Ministri — G. Tătărescu — și seful Marei Stat Major — generalul P. Tonescu — au insistat asupra imposibilității unei rezistențe de durată în fața efectivelor și mijloacelor sovietice. Cu Franța — cunoscută din joc* și Marca Britaniei luptând singură pentru propria conservare, nu mai există vreo speranță de apărare din exterior. Regele a fost nevină să accepte, pentru a evita o catastrofă națională. A urmat serisarea către rege a generalului I. Antonescu (semnată cu exagerare și chiar neadecvată) și înaintarea unor din spusele sale la audiente ce — fătu — l-a acordat. Din acel moment îl Carol al II-lea l-a făcut cisternață germană. Pe temelii pectului cu Uniunea Sovietică din septembrie 1939, și a anexelor secrete ale acestuia, guvernul Reichului a colaborat la demantelarea României. A favorizat apoi agresivitatea pretentilor maghiari (și bulgari) și destabilizarea internă.

Succind că un guvern germanofil îl va domni pe năvăză, regelui Carol s-a investit în 4 iulie 1940 pe I. Giurgiu, al cărui cabinet a însumat 5 legionari, 13 pregermani și neutră sau „neonaziști” (civilii și militari), la care se adăuga premierul, progerman notoriu. Pentru intenția Germaniei nu era, însă, de ajuns. Au încrezut, deci, artiștilor lăzării legionare (atentate, incendiul armatei, incitări la revoltă), iar conflictului său româno-maghiar îl au oferit „arbitrațial” care, la Viena, s-a dovedit a fi mir și simplu un dictat. Aceasta a dat o fumătoare de satisfacție Ungariei și urmă forma de cîstică a Transilvaniei, a întotdeauna o „părtă străgeană” în vederea atacării României (înțelesă, chipuri, înțeles, libertă).

Succind că un guvern germanofil îl va domni pe năvăză, regelui Carol s-a investit în 4 iulie 1940 pe I. Giurgiu, al cărui cabinet a însumat 5 legionari, 13 pregermani și neutră sau „neonaziști” (civilii și militari), la care se adăuga premierul, progerman notoriu. Pentru intenția Germaniei nu era, însă, de ajuns. Au încrezut, deci, artiștilor lăzării legionare (atentate, incendiul armatei, incitări la revoltă), iar conflictului său româno-maghiar îl au oferit „arbitrațial” care, la Viena, s-a dovedit a fi mir și simplu un dictat. Aceasta a dat o fumătoare de satisfacție Ungariei și urmă forma de cîstică a Transilvaniei, a întotdeauna o „părtă străgeană” în vederea atacării României (înțelesă, chipuri, înțeles, libertă).

Succind că un guvern germanofil îl va domni pe năvăză, regelui Carol s-a investit în 4 iulie 1940 pe I. Giurgiu, al cărui cabinet a însumat 5 legionari, 13 pregermani și neutră sau „neonaziști” (civilii și militari), la care se adăuga premierul, progerman notoriu. Pentru intenția Germaniei nu era, însă, de ajuns. Au încrezut, deci, artiștilor lăzării legionare (atentate, incendiul armatei, incitări la revoltă), iar conflictului său româno-maghiar îl au oferit „arbitrațial” care, la Viena, s-a dovedit a fi mir și simplu un dictat. Aceasta a dat o fumătoare de satisfacție Ungariei și urmă forma de cîstică a Transilvaniei, a întotdeauna o „părtă străgeană” în vederea atacării României (înțelesă, chipuri, înțeles, libertă).

Or, înințind seama neapărării de starea de spirit reală a populației, în Capitală și în provincie, devine să evident că se sănătu nu doar eliminarea unei persoane (regelui Carol) ci obținerea unei stări generale de destabilizare, în scopul de a crea condiții de instaurare a unui regim legionar (care, în întenția germanilor, reprezintă „formula optimă”). Cum, însă, fusese utilizat ca „virf de lance” I. Antonescu, și cum observatorii naționali răspindiți în Capitală și în provincie au raportat că un acord al maiorilor pentru regimul „total legionar” nu era încă realizabil, conduceres de la Berlin a statuit imediat pentru o formulă intermediară cu menținerea monarhiei și un guvern format de Antonescu, sub firme de „stat național — legionar”, urmând ca ulterior să se „reacție” la etapa a doua, cu eliminarea lui I. Antonescu și instaurarea unei conduceri exclusiv legionare, sub îndrumarea Reichului.

Instituționaliza totală asupra României (platformă strategică de prim ordin și rezervă economică essentială pentru Germania) nu se poate finaliza decât prin eliminarea monarhiei, care era atunci unicul polarizator real al opiniei publice românești. Marele Voievod Mihai a depus jurămîntul pe Constituție la Palat în fața parohului biserică Bradu, în faptul diminetii de 6 septembrie 1940. Cum, din cauza grabei în care se desfășoară toate acestea, ca și din cauza unor discuții cu legionarii, care chiar atunci au dovedit că existau deosebi de părere și intenții între Legionii și generalul, (**) acesta a cerut echipajul Gigurtu (demisionar) să mai giresc cîteva zile afacerile curente ale statului. Ca atare, contrar afirmației domnului P. Câmpescu, statul în septembrie 1940 îl recunoaște pe Mihai I monarh al României nu era încă un „national-legionar”.

Statul „national-legionar”, constituit în zilele următoare, a fost oficializat la 14 septembrie 1940 prin formarea guvernului cu generalul I. Antonescu, conducător al statului, președinte al Consiliului de miniștri și ministru al Apărării Naționale* și cu Horia Sima „ministrul secretar de stat, vicepreședinte al Consiliului de Ministri”, cabinetul cuprinzînd nouă legionari, nouă „specialiști” civili și cinci militari (ne-politici). Dar cum, prin actele închiriate anterior fusese dejetă stabilită poziția nouului monarh, regele nu a fost o „amnație” a regimului legionar.

În ce privește intrarea în țară a trupelor germane, nu regele Mihai a cerut-o. Nici n-ar fi putut în condițile atunci sale legale. Voi aminti un fapt vîzut direct de numeroși români: atitudinea suveranului pe totă durata parăzii trupelor germane, ce a fost obligat să le primejdi în București pe generalul Jianu (azi Bulevardul Aviatorilor), spre sfîrșitul lunii octombrie 1940, a fost într-o totală graitoare. Privirea sa era permanent încurtată, cu o expresie de netă dezarescă față de tot ce se întâmpla atunci, acolo. Îmi lugădui-n

confirma personal, aflindu-mă, împreună cu alt camarad militar al meu (Bădulescu) în apropiere și observându-i neîncet. Datorită contactelor sale cu ofițeri români, ei au putut constata permanent comportarea sa strict rezervată față de „aliati” germani. Ca și mai tîrziu în raporturile cu sovieticii, regele și-a respectat foarte obligațiile protocolare. Că privește „colaborarea cu fascismul autohton” ur mai fi de menționat un episod adeseori răstălnit. Să le spunem lucrările pe nume. În preajma suveranului se afla și maiorul M. Tomescu, ofițer bine pregătit, care îl fusese instructor din anii 1933/36. Din păcate, Tomescu avea simpatie pentru legionari. Cu prilejul rebeliunii sectoră, Tomescu a căutat să-l influențeze pe rege în sensul „ajungerii la o împăiere între legionari și noui „conducători”. L-a adus, chiar, să credea că o intervenție personală a sa ar putea obține acel rezultat, convinindu-l să plece din Sinaia la București. În acest scop, Generalul Antonescu a protestat imediat, iar regele nu l-a contrazis și nu s-a mai dus. De altfel, crimile abominabile din luna noiembrie 1940 și cele întimpliate cu prilejul rebeliunii l-au lăsat definitiv pe suveran în privința legionarilor. Atât Aluzia domnului Cămpescu are un caracter net „endențios”, inspirată fiind, dacă nu de afirmațiile lui I.C. Drăgan, oici potrivit de compilării istorice Musat-Ardeleni, apărătură sub patronajul C.C. al P.C.R. Ajung acum la „rolul istoric pe care Mihai I și l-a asumat în vara anului 1944”. Rolul său constituie, treptat încă din toamna anului 1941 — după episodul Odessa, iar acțiunea, fizică de maximă discreție, purind printre sondaj, a evoluat, fără neînțelegere. Consecințele lui I. Maniu și Aliatii, prin radio și emisiuni, au avut resturi indiscutabile, dar pînă în primăvara 1944 au păstrat o eficiență cunoscătoare. În schimb, cel care, inaugurând din 1943 contactele interne, a trecut la pregătiri concrete în vederea răsturnării dictaturii anticomuniste și a eliberării Transilvaniei de nord, a fost regele Mihai. Cu ajutorul a doar 57 (2-2) militari și civili români — de la cei mai „mari” la cei mai „mici”, colaborind și trei ofițeri britanici (SOE) — ofițeri captivi. (Oach ar fi stat Hitler D. A existat, însă, esențială, adezarea totală a unui popor, pe atunci încă deșul de troză, la hotărârea constănță, neînțeleită de exilari, său perfrâncării a suveranului)

La remarcile făcute minunate mai sus (cu unele lipsiri informative făcute de către mulți cititori nu pot înțelege corect conjuncturile nichia desfășurările), încerc să citească adăugiri strict personale.

O monarhie constituțională, în zilele noastre, nu se poate compara cu una dinainte de anul 1940, din multiple puncte de vedere. Ar constitui materia unei cărți. Ca o definire generală prospectivă, cred că ea mai inspirată a fost a unui remarcabil român care, încă din preajma războlului, a considerat-o ca o „monarchie socială”.

Revenirea la stările sociale, economice și culturale ale anilor '30*, pare a fi, cum spune Comitetul director al G.D.S., „absolut gratuită”. Dar amintesc: cum și ce puște consumă pe atunci omul sărac să exprimea numeroasele Herdan-7 unde, pentru săptămâni, se găsea un bun fel de înmormâtere + plină — și ce chifile într-un decent și achizițibile posibile cu un salariu sub 5.000 lei; și încă mai mult „consumul” cultural și de divertisment — cu ce confrințe, librării, cărți române și străine, publicații periodice, spectacole de teatru-operă-cinematograf, expoziții, magazine de artă. Încercarea de a se reveni la nivelul, mai ales la atmosfera lor, ar fi chiar de nedozat? E cineva care se străduiește, dar că?

Regele circula, fizică, cu automobilul. Dar, spre deosebire de obiceiul din alte țări cu monarhii fincăsiți la noi, mai înainte, la mașină nu purta placă cu rotonsa de decât în trei-patru împrejurări oficiale, anual. În restul timpului avea număr de circulație... ca totă lumea, „Insoțitor” (Gardă) lui, numai uneori, și mașină cu un agent. Că despre „cortejuri” cu a mașini înainte și în spate, ca să nu mai verbeșe de trasee și lăzări la tot patru de roboți cu echipamente sofisticate, acesta — ca ideal — ar fi provocat curiosi. (După, aproximativ, 1937, sub regale Carol, s-au lăsat unele mășuri ceva mai riguroase, provocate de tentativile legionare. Dar nu s-a putut compara cu „specialitățile” comuniște). În genere, monarhia constituțională românească nu găsea motivele pentru asemena mășuri.

Nu găsim, pentru că într-o concepție simplistă, dar reală, ea era „a Țării”, pe care o slujea în ansamblu internațională și pe plan intern. Independența, România întreagă, leșină din cîstigile nazist, recuperarea Transilvaniei de nord-vest, momente istorice fundamentale, îi se datoră, ca și contribuții determinante la integrarea poporului român în civilizația modernă — apoi contemporană, I. așa adus critici, negocieri juste, și încă mai noi să apără (dar corecte). Dar la o societate cînălită, proporție de „bun” față de „râu” este superioară. Mai mult decât orice, monarhii constituționali români și la constitui păzește împotriva destabilizării, stricării unității naționale, dezmembrării — chiar desființării — Țării. Fiind primii adversari ai inițiatelor României, S-ar putea spune mult în asemei privințe, că și despre români care, dimpotrivă, au ajuns să servă, deliberață sau din prostie, pe acei inițiați al acestui bastion echilibrant din sud-estul Europei.

Mi se pare că acum se închide un proces de constientizare, mai ales în rând

ALIANȚA CIVICĂ: PRO DOMO

DE LA STÎNGA LA DREAPTA

Mai deunăzi, cîțiva invitați de la Alianța Civică s-au întîlnit la o masă cu o delegație parlamentară din Franța. Oamenii politici din țara momo și francofonilor au explicat că aveau pe agendă contacte cu principalele tendințe de aici: „Despre voi ni s-a spus că sunteți de dreapta.”

Alianța Civică și politica de dreapta! Nu o să treac peste faptul că o cîstea împărțire stînga - centru - dreapta este frivola. Raymond Aron a încercat de prin anii '50 să convingă lumea politică și culturală franceză de caracterul iluzorii al acestui schema, dar vreme de douăzeci de ani nu a reușit. Mai tîrziu și matematicienii au demonstrat că o astfel de ordonare pe linie a vieții politice este imposibilă. Dar cei care fac politică sunt tenaci: pentru că să nu se complice cu refuzul „sterilei” discuții academice.

Programele și strategile unui partid politic sunt prea complicate pentru a le aranja, precum mărginele, dintr-o parte în alta. Dar asocierile standardizate, spre exemplu, dintre stînga și stalinism sau dreapta și fascism nu permit oare un limbaj simplificator? În general nu, pentru că în general comportamentele sunt amestecate. Sîcă să mul spunem în fața acestui îngrăitor mélange cără este viața politică de la noi?

Dor ducăt para caricaturală să vorbim despre partide de stînga și partide de dreapta, putem în schimb să vorbim, în virtutea văchilor identificări, de comportament de stînga și comportament de dreapta. Spre exemplu, notinționist-sovinismul practicat de România Mu-

re și Vatra Românească, sprijinit de actuala putere, girată la rîndul ei de FSN, este un comportament atât de traditional, dreptel - stînga fiind, după cîte ne amintim, internationalistă. Iar dacă vrem să găsim un semn dinspre stînga (eventual, unul „extrem”) avem de căutat tot la FSN: conservatorismul practicat cu obstinație de către majoritatea parlamentară și apărarea vechiilor structuri și nomenclaturi sunt ambele de stînga. Ca și sloganurile pe care le-a aruncat tot omul trecut pe piata:

De dreapta este teroarea subversivă: agresarea unor intelectuali din opoziție de către bătușii fără identitate, pătrunderea pe timp de noapte în redacțiile unor reviste care nu au fost cuninți. De stînga, teroarea de supralată: contrademonstrările municiștiști, asolul poliștilor asupra unor ziaristi cu legitimitatea piept. De dreapta, olacerile făcute cu bunurile statului. În numele unei privatizări de tip darwinist, de stînga, noupuizerarea care se arată a fi din ce în ce mai generalizată.

După cum vedem cu totii, Frontul este peste tot, la suprafață și în subsoi, la stînga și la dreapta. Vă amintiți de spectatorii care există în un meci de tenis? Cum miscă privirea, ritmic, dintr-o parte în coaleală? Cum o tot plimbă? Ce hînoasă! Așa facem și noi: olică, stăm în centrul tot privind Frontul, cură ne încrezător, și din stînga și din dreapta, dulce, cind amintitor, cind amintitor.

GABRIEL ANDREESCU

CALEA PERPETUEI UMANIZĂRI

Cuvînt de încheiere la mitingul dedicat memoriei lui LIVIU CORNEL BABEȘ

Comemorăm încă sub tensiunea incertitudinii zilei în care un Om, prin sacrificiul său suprem, a produs o lîsră majoră unui inuman sistem, dar poate că a realizat un lucru și mai important - o lîsră a tăcerii vinovate în inimile a zeci de milioane de români.

Este moral să participăm la un asemenea miting comemorativ pentru că gestul său a spălat și din rușinea noastră și printr-o acum oare datorie să păstreze pentru Istorie adevărată semnificație a acestui gest.

Istoria încă nu este pregătită să recunoască dimensiunea eroică a faptelor sale.

Protestul care a determinat supremă jertfă este încă mai grav decât cel cuprins în sacrificiul voluntar al lui Jan Palach despre care stim că a intrat în rîndul eroilor naționali ai Ceho-Slovaciei.

Liviu Cornel Babeș a protestat împotriva ocupantului interbelic, deci împotriva unei îngunchieri mult mai umilitoare și după cum se dovedește mai persistente și mai subtile, iar faptul că lo evanșă dată gestul său nu are recunoașterea oficială pe care o merită vorbele de la sine.

Aveam sentimentul că Liviu Babeș în toate aceste luni care s-au scurs din decembrie 1989 ar fi fost omul său de noi. Dar avem și sentimentul că este acuză călător de noi și cărădrău drumul oamenilor pe care î-i urmărit.

Gestul său reprezintă protestul absolut - mesajul acestui gest este oltrist și generos. Vă rog să-l rețineți ca pe cea mai prețioasă moștenire - trebuie să te poți sacrificia pentru semenii tăi, trebuie să te ridici împotriva nedreptății, minciunii și somavoiniciei, trebuie să te solidarizezi cu cei în nedreapta suferință. Starea de normalitate nu este legată în nici un fel de majoritate și cuprinde, pentru armonia societății umane, idealism și uitare de sine.

Tuturor celor de față vă mulțumesc pentru că, cel puțin prin prezență, ați dovedit că intelectuali greutatea acestui mesaj și că, implicit, venind cu sinceritate, ați ales cauzele perpetuei umanizări.

Alta ar fi făță tărilor dacă omul său în noi puterea lui Liviu Babeș, nu pentru a ne despărți de viață, ci pentru a trăi cu demnitate ceea ce ni s-a hotărît prin viața divină. Nu viața este importantă, ci modul în care o trăiesc.

Apărătorii vă dreptul la viață și muncă cîstăili, nu acceptăți pentru voi și pentru toți ceilalți compromisul ce păzează înversibil destinul personal și național, nu acceptați deci răul din născerea brațelor și puterea gândului crudelor, crudă în trămul dreptății și al gândului curat.

Ei că antrenarea lui Liviu Babeș să mai ajute și să mai îndrepte!

ALIANȚA CIVICĂ BRAȘOV

ÎNCREDERE ȘI CRIZĂ MORALĂ

Faptul că ceea ce pare evident se pierde în diuagogie și eralitățe, se diluază și se menține la nivelul comunelor, recunoscând că pe unii li poate aduce la exasperare și, în anumite cazuri, și de suferință - cei de drept și de stînga - nu mai este îu, nu te mai potu cununia, îi pierzi valoarea socială presupusă. Mai trist este însă faptul că acestia cîrba morală nu și are rădăcinile amintă într-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat, și și în prezentul colțidian. Jihiliind la constatarea absenței criteriilor morale, sunt dinamitatea sistematică, în vacanță formelor fără fond, rarele reprezintări care au mai scăpat. Faptul că după 17 ani de temniță comunistică și încă mulți ani de domniea forțat, un om nu se bucură nici măcar de compasunașa concomitanților săi, mă face să cred că nici Iisus Cristos nu ar fi avut o soartă mai bună în România de azi.

In gurile cele mai ascultate, logica suferă violări prin instabilitate axiologică în discurs și sofism. Cultivind confuzia, mass-media celor care refuză să cîștească, păstrează un echilibru rușinos între minciună, escamotare a ideevului și însinuare politică dură pînă la grotesc. Omului simplu îi se flăcăză orgoliul, cind, abil cîndose de profesionalitatea învecinată a reporterului „imparțial”, comentariul îi dă bunele satisfacție că a pătruns abisale dar inexistente sensuri. De fapt, este adus anotimp unde trebuie să fie adus, și lăsat pe o idee care nu-i aparține, care îi-a fost înseñabilă transferată și i s-a creat buzia că este exclusiv rodul gîndirii sale. Toste atea, atunci cind direcția nu este bineîndată încriminată de simpatia cetățenească de fin orînă publică revoltată a comentatorilor neniști a sunne pozitiv, în momentană concordanță cu era guvernamentală, cind cîntă cu insistență parohii producătoare de o creștere chiar și acela unde nu sunt produs, chiar și acolo unde nu îi cîntă și se producă dacă greva ar fi continuat.

Sunt sigur că referinții noastre nu ar ajunge la grevă în Japonia nu pentru că nu ar avea revendicări sociale și politice, și ar fi stată eu un alt tip de patroni. Sîcă nu cred că naționali cîlcor ferate din Japonia săpînse acolo și televiziunea.

Din păcate, pe același patru din România îl cunoscem demult și îl recunoscem însă după cîte secol început să să determină aplicarea legilor, după încreștere, după violența de la înălțări și de atitudine, după tonul cînd potile, cind veninții, și cînd care nu găsește dreapta măsură pentru că nu îi său dică să dea ordine.

Cit de moral este însă rolul reporțierilor care, abuful înțeleptă, la ea nu face doar parale în cînd obișnuit și ai guvernărilor. Nu înțeleg și nu vom fi în Europa, astăzi însă, cînd sănătatea va avea în același tără o valoare orientată. La Praga, falsă moarte a unui studenț, a ridicat populația întregii capitale la o demonstrație pasnică dar boalață, a sesă în relief forța civică a societății, a fost o strălucită confirmare a calității reacțiilor populare în condiții sociale lîngă. Faptul că românul se salvează singur - prin lăcere, prin eschivare, prin emigrare - este un factor inhibitor pentru orice om care gîndește, șiut fiind că absența solidarității lasă spații pentru extinderea bunului plăc și violenței puterii sau forței publice.

Cea mai acută expresie a crizei morale răntind însă faptul că la noi elata omul nu nu face doar parale în cînd obișnuit și ai guvernărilor. Nu înțeleg și nu vom fi în Europa, astăzi însă, cînd sănătatea va avea în același tără o valoare orientată. La Praga, falsă moarte a unui studenț, a ridicat populația întregii capitale la o demonstrație pasnică dar boalață, a sesă în relief forța civică a societății, a fost o strălucită confirmare a calității reacțiilor populare în condiții sociale lîngă. Faptul că românul se salvează singur - prin lăcere, prin eschivare, prin emigrare - este un factor inhibitor pentru orice om care gîndește, șiut fiind că absența solidarității lasă spații pentru extinderea bunului plăc și violenței puterii sau forței publice.

Ce concluzii poți să tragi din valul falilor demisiilor? Că demisia este o vorbă în viu, sau că cei așezăți în anumite scaune a a de bine au fost aleși încă să se neînlocuiește? Sau că poți înțelege din insistența cu care se „tac” anumite subiecte? Ce să-ă alese din multă dorință transparentă?

Cit de moral este să lovești în cîte mai optimism de comuniști biserice, păstrătoare a demnătății și purtătoare a luminii pentru românii ardeleni, ai cărei enoriași au fost cei mai aprigii lupători pentru unitatea națională, și ei mai desăvîrșiți reprezentanți ai constituției de sine a poporului?

Crisa morală a societății, și mai ales absența măsurilor de atenuare a ei, sunt fundamentalele cauze ale celor mai grave fenomene sociale românești din ultimul împărtășirea. Nici pentru cei rămași nu este mai ușor, mai ales pentru cei care trăiesc sub presiunea unei catastrofe în ecologia morală și a cîndului că molimă a treptă pragul reversibilității, a scăpat de sub control.

MIRCEA IVĂNOIU

EMIL CONSTANTINESCU • Profesor universitar în specialitatea Cristalografie – Mineralogie • Diplomat în drept (1960) și în geologie (1966) la Universitatea din București • Doctor în geologie (1979) ; Laureat al Premiului Academiei (1980) • Autor a 9 cărți (monografii, tratate, cursuri universitare) și a peste 60 de lucrări științifice publicate în reviste prestigioase și edituri din străinătate (American Mineralogist ; Springer-Heidelberg, London ; Nagel Verlag – Stuttgart etc) • Secretar general al Societății geologice din România (1990) • După revoluție este aleas de către Senatul Universității prorector al Universității București • Membru fondator al Solidarității Universitare și al Alianței Civice • Președinte al Academiei Civice •

• Solidaritatea Universitară – criteriul moral și competență

G.A. : Acum două săptămâni, Solidaritatea Universitară a organizat în București un marș de solidaritate cu Petru Cretă și cu ceilalți victime ale agresiunilor din ultimele luni, îndeosebi ziaristi. Fiind unul dintre fondatorii S.U., vreți să o definiți în ceea ce următoare?

E.C. : Dacă începem cu o definire, interviul nostru riscă să fie abandonat din start de cători. Ca om al secolului înzestă, înțeleg că trebuie să abordez trei aspecte : cum a luat naștere, din cine este formată și ce-și propune S.U. Ideea S.U. a apărut (ca și revoluția) la Timișoara, ca o reacție a profesorilor și studenților la agresiunea brutală din 14-15 iunie 1989 împotriva Universității și a Institutului de Arhitectură din București. Îtot la Timișoara ea a depășit moțiul asigurărilor securității comunității universitare, complicitădând cu ideea implicării în constituirea unei societăți democratice. După apărut Timișorenilor, un grup de la Universitate și Politehnica a inițiat asociația S.U. din București, în care au aderat instituțiile de învățământ superior din Capitală, apoi asociațiile din Iași, Craiova, Galați, Ploiești, acum în curs de constituire la Cluj și Baia Mare. În ianuarie, la București, s-a hotărât înființarea Solidarității Universitare din România, într-o remarcabilă unitate de concepție. În afara de cadrele universitare, din S.U. mai făc parte studenții, cercetașii din instituții de cercetare și membri ai asociațiilor oamenilor de cultură și artă, realizându-se o apneniere între cel care enunță înlevărul în silență, în viață, în societate.

G.A. : Ce criteriu de selecție ați prevăzut?

E.C. : Pe liniște competență (de fapt înaintea ei) criteriul moral este o certitudine obligatorie : e nevoie ca în perioada de după revoluție cel admis să fi dovedit putință de acțiune concretă opțională și în favoarea democrației.

„Nu putem să fără recuperare și fără o renaștere”

Interviu cu EMIL CONSTANTINESCU

suntul unor hotăriri individuale, fiecare dintre grupurile initiativare păstrându-și individualitatea.

• Cele două niveluri ale Academiei Civice

G.A. : Puteti să definiți Academia Civica?

E.C. : Interviul începe să semene tot mai mult cu un examen. Am să spun mai întâi că nu este Academia Civica însă cărei nume poate nu este cel mai fericit ales). Academia Civica nu este un for de cunoaștere a valorilor (paralel cu Academia Română), nici un instituție de învățământ, nici un instituție de cercetări a cărui activitate să fie finalizată prin comunicare de interes pentru lumina specialistilor. A.C. este constituită din specialiști pe care li interesează, în afara domeniului lor, și ceea ce se întâmplă în societate. Ea încarcă să cuprindă intelectualitatea tehnică (inginerii) din prezentare și din producție care au contact cu aspecte diverse ale realității în cūscare. Am constatat că există acolo un rezervor de gîndire foarte puțin sau aproape deloc exploatați pînă în prezent. A.C. mai cuprinde corpul profesional din învățământul mediu și studenții. Ea funcționează cu mai multe secții, dintre care cele mai importante sunt cele de Drept, Sociologie – Mentalitate, Economie, Reurse – Industrie, Agricultură, Arhitectură – Sistemizare, Ecologie, Drepturile omului, Sănătate, Istorie, Religie și morală, Mass-Media. Fiecare secție este condusă de un moderator și un secretar, fiind constituită din mai multe grupe de lucru. Activitatea se desfășoară pe două planuri distinse : primul cuprinde o activitate de cercetare cu metode științifice riguroase incluzând o bancă de date, prelucrarea informațiilor, modelare etc., și al doilea transpunerea cunoașterii științelor într-un limbaj accesibil unor categorii largi ale populației și adaptate concreșnăților vorgerului său pentru difuzarea lor (TV, Radio, Presă, conferințe, discuții în întreprinderi, comunități, cluburi etc.). A.C. asigură de asemenea grupurile de experti în diferite domenii, solicitate de Comitetul Director al Alianței pentru a prezenta variante în vederea alegerii unor soluții necice sau răspunsuri rapide la situații dramatice sau dificile în care orifice organizație de putere pot străge lara noastră.

G.A. : Cum securizează acestor secții?

E.C. : Dacă vrei să ajungi la democratizarea societății, trebuie să începi într-un loc. În acestă cîteva cîteva luni, am spus că experiența noastră a sărbătorit interes în atrăgătoare. Avem deja o filială a S.U. la Paris cuprinzînd astăzi universitari de origine română, și un universitar și intelectual român. Altele sună pe tale din înțăptuire.

• Alianța Civica – lîncă într-diferitele segmente ale societății românești

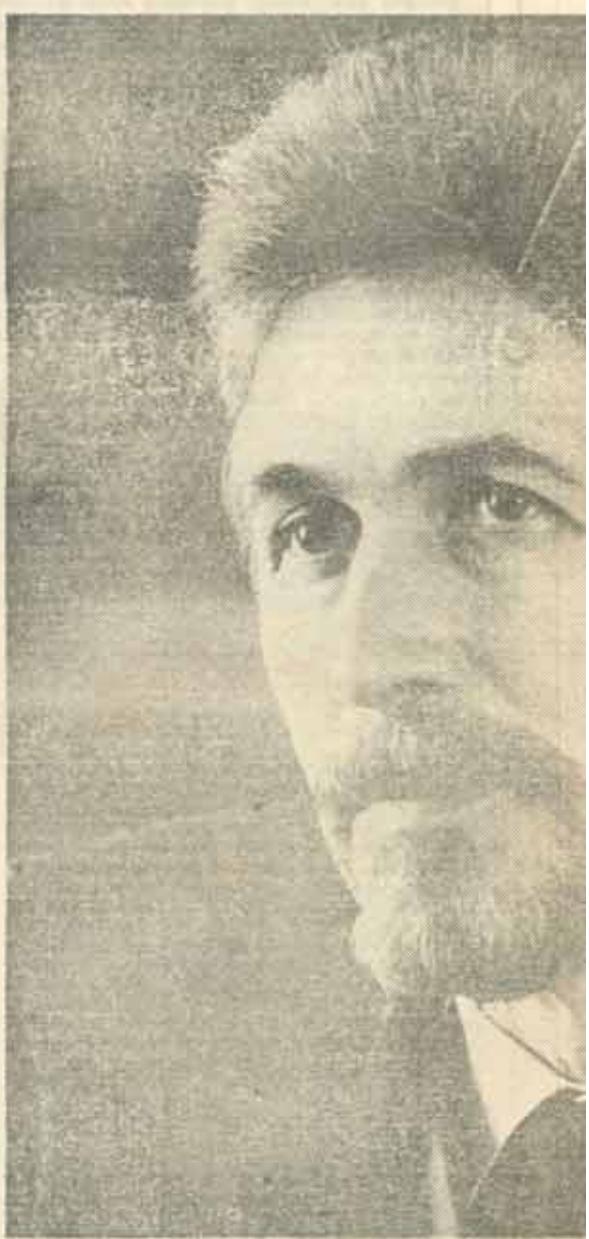
G.A. : Care sunt relațiile S.U. cu Alianța Civica?

E.C. : Înfrînt totul S.U. constă în punerea bazei unei societăți democratice și a unui stat de drept, era normal să se doneze înflăcărarea unor formațiuni capabile să devină un lîncă între diferitele segmente ale societății românești. S.U. împreună cu G.D.S., Societatea Timișoara, Societatea 15 Noiembrie din Brașov și alte asociații au inițiat Alianța Civica. S-a înălțit însă că inscrierile să reprezintă re-

• Studenții au dreptul să ceară reformele

G.A. : Ce imagini vă trezește în minte acum Universitatea, pe care a cunoscut-o de altă devenită?

E.C. : Universitatea este unul din reperele cardinale ale vieții mele. Astăzi, ca și acum 30 de ani, urez cu u-

Fotografi de CON

ridică. De cîteva lăuntrici joase ale dali Universității, că după revo-luția, penitenciarul e de sluje în dreptul interio-ru în anul 1990. Că lăuntră pe care ea forță, o mincina din grafică, el că gloriul din 2 spări „brăță”, cut pînă acu-CA în Uni-versi- de de par- ganda, pentru si obliga-tie de a lupta pă-tate si adeve- profeso-ri invi-ai institu- pînă acu- rea în trecut, la mari uni- versită- tria, avînd co- pentru a pre- în schimb su- anvenit emi- au părăsit; trăsătore- lăzile străin- dău acum la niveliu-nel- noștri. Că su-

“instrui un viitor rarea istoriei astere morală”

, realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU

reformele care să le asigure un viitor în această lăru, lor și celorlalți tineri care vor să trăiască aici! Că assistența la cursuri și laboratoare și rezultatele la examene arată că ei au înțeles poate cel mai repede și mai bine că într-o societate nouă au nevoie de maximă investiție în competiția dură, care se va duce la nivelul European, și nu în coticăriile levantine. În fine, că noi, profesorii, suntem aici în Universitatea pentru ei, și nu invers, că înnoilele de astăzi îl se datorează în cea mai mare parte și că, la sfârșitul mandatului nostru, Universitatea va trebui să devină un for de atâtă și cultură națională și europeană. Aceasta este credința noastră, iar națunea și cei ce o conduc azi nu trebuie să uite că toate reformele din lările care acum ni se propun ca model de incipient cu învățământul. El este un element decisiv pe care dinamică dezvoltării societăților moderne îl augmenteză în progresie geometrică.

• Reproșurile aduse Alianței Civice

G.A.: Revenind la Alianța Civica, as vrea să vă rog să îneți seama de două dintre cele mai frecvente reproșuri pe care le-am avut (fără din partea unor simpatizanți fie în lăru, fie în străinătate). Primul se referă la prezența insuficiență de convingătoare a liderilor, înințeala seama de necesitatea unor soluții practice și chiar de posibile alternative ale puterii (eu totuși preștimur, după opinia mea). Al doilea reproș se referă la absența unui program economic al Alianței Civice. Se spune: „El (A.C.) vin total negațional, fără un program economic. Cel puțin guvernul are un program – bun-rău. El însuși nu a dovedit „pină acum nimic”.

E.C.: Da, întrebările sunt firești. Alianța Civica s-a născut din dispărarea unei părți a societății care exista neputințiosă, după sperante foarte mari, la returnarea unei revoluții singeroase, la confiscarea și privatizarea sistemelor complicate pe care nu-i momentul să-l decodificăm arău. Înțeial, oamenii s-au strins în jurul Alianței Civice pentru nice personalități care îl se pareau că reprezentă o certitudine de moralitate și competență și au recunoscut printre ei fosti disidenți, scriitori de prestigiu, specialisti eminenți, neimplicati în vechiul desașa economic și nici în cel care pare să se pregătească. Dar chiar membrii fondatori ai A.C. au sesizat destul de repede că aceasta motivare, suficiență pentru impulsul inițial, va fi insuficientă pentru evoluția viitoare a Alianței Civice. De aceea, Alianța încearcă să dea cimp liber unei energii intelectuale și de competență sportivă celor care rezultă din colaboreaza cu o formă pe care o consideră drept continuare a practicilor trecentului regim Adică Alianța și-a pronostică transparentă totală, o competiție deschisă și un laborator de creștere a liderilor. În ceea ce privește programul economic, competența și strategia lui sunt asigurate de Academia Civica. Foarte importantă este însă și confruntarea cu problemele la nivel de județ, comună, usină, unde personalitatea reprezentanților locali este decisivă.

• Și totuși, cum se creează un lider?

E.C.: Liderii se creează convinsând lumea prin ceea ce fac el, concret, nu prin selecționarea și numirea lor de

sus, de către Comitetul Director al Alianței. Important este doar să îl asigure condiții pentru a putea activa și a putea fi cunoști.

G.A.: Au apărut și oameni noi printre lideri, ori doar cei cunoștiți mai ales prin vechiul Comitet al Proclamației de la Timișoara?

E.C.: Au apărut și la lăru, și în Comitetul Director al Alianței Civice. Astăzi exemplul lui George Novac, muncitor din portul Constanța, care s-a impus la Convenția pe lăru, unde acescul la tribuna era complet liber, el a fost ales în Consiliul Director, sau inginerul Mănuș din Craiova. Faptul că muncitorii și tărani sunt în conducerea A.C. nu este o tactică. El sunt personalități remarcabile și o serie de interviuri cu ei acă cred de mare interes. Pe de altă parte, Alianța Civica a declarat că nu este și nu se va transforma în partid politic.

G.A.: Acestea sunt nu și reproșe care se aduce Alianței Civice.

• Ce rost mai are Alianța Civica, dacă nu devine partid politic?

E.C.: Da, dintr-o parte se face Alianța Civica reproșul că se pregătesc să devină partid politic, iar din alta este întrebău ce rost mai are, dacă nu devinem un partid politic? Nu dorim să devinem partid politic, ceea ce însă nu înseamnă că nu desfășurăm o activitate politică foarte clară, împărtășită pentru democratice, pentru o societate civilă. Pe de altă parte, chemările Alianței Civice: „Uniti-vă, numai împreună vom reuși” și „Uniti-vă și vă vom sprijini” pun foarte bine în evidență scopul ei: constituirea unei opozitii unite pe criterii de competență și moralitate. A.C. are în vedere ca la alăturiile locale să fie sprijiniti oamenii cei mai gospodari, cei mai respectati, cei mai competenți, indiferent dacă vor fi membri ai A.C. sau ai unui alt partid. Membrii Comitetului Director ai Alianței Civice nu vor candida, însă Alianța va sprijini deschiderea și crearea liderilor la nivelul local: cum să mai spun, nu prepară în crențezele secrete ale unor hirocuri și impusă de la centru, ci liderii creați

în vedere, a căror prezență să fie justificată prin atitudine, prin fapte. Dar nu cred că problema liderilor poate fi despărțită de problema alegătorilor. În momentul de față, Alianța este mai preocupată de cei care aleg decât de cei care vor fi alesi. Este vorba de educația alegătorului, de exigența lui, cind alege în cunoștință de cauză, și de exigența lui ulterioară, cind trebuie să amintescă permanent celor alesi un lucru pe care guvernul îl are și îl uită, că ei sunt în slujba alegătorilor, și nu invers.

G.A.: Să ne întoarcem puțin la problema programului economic.

E.C.: Cred că cei din lăru și cei din străinătate abordă într-un mod la fel de simplist atât problema programelor, cit și pe cea a liderilor. Acum în România nu-i nevoie să publici broșuri asemănătoare directivelor P.C.R. privind următorul cincinal, ci să-ți dovedești capacitatea de a răspunde în situații concrete cu soluții concrete. Pe de altă parte, ai nevoie de o imagine globală, care nu se poate obține ușor, să cum o dovedești chiar experiența guvernului. Guvernul are clivii tehnocrati proveniți de la fostul Institut de Economie Mondială care au adaptat o serie de modele teoretice, dovedite și îl rupe de realitatea noastră economică. Pe de altă parte, oricine ar întreprinde un sondaj și mentalizații diferențiale grupurilor sociale din România de astăzi ar constata că economicul se află pe primul plan. Un exemplu sugestiv: publicarea Raportului Parlamentului asupra evenimentelor din 13-15 iunie, în decembrie, ar fi creat o puternică reacție populară, însă situația economică s-a degradat astăzi într-o asemenea măsură încit a estompăcat importanța politicului. După aproape un an în care politicul a fost pe primul plan, economicul a intrat în orizontul de preocupări ai unei populații românești obsedate de grila zilei de milne, de spectrul romajului, al femeii, al frigului, interesată în primul rând de rezolvarea unor necesități de prim moment.

• Anul politicului și anul economicului

G.A.: Deci 1990 a fost un an al politicii, iar 1991 al economiei?

E.C.: Apără. Dacă nu și om politic (ceea ce nu sunt și nici nu doresc să devin viceadmiral), și încearcă să așezești într-o poziție care vizează împărtășirea puterei în sferă economică. Dar actuala criză economică din România este de fapt o criză complexă: monetică, politică, a structurilor sociale, a educației etc. Si pînă cînd situația tuturor acestor componente nu se ameliorăză, nu se poate concepe o rezolvare serioasă a acestei crize. S-a comentat în造者abilă afirmație prevedîndu-l despre „democrația originală”, și pe bună dreptate, fiindcă democrația este una singură și bine verificată. Dar dacă telul este unic, calea spre o democrație în România trebuie într-adevăr să fie originală, fiindcă situația de la care a plecat România este diferență față de țările vestice și chiar față de celelalte țări sociale. În discuțiile cu specialiștii din străinătate am constatat că, de gres, le este să înțeleagă specificul societății românești: de altă multitudinea de etnici și mormile singulifante ale unor intergrări parțiale, sau lăriri de sensațional, a fenomenelor,

• O lume înstrăinată

G.A.: A existat o notă specifică a comunismului în România?

E.C.: O neșansă istorică a poporului român a fost că momentul de trecere masivă de la societatea tărănească la societatea de tip urban să-a suprapus cu perioada comunistă. Trecerea de la civilizația rurală la civilizația urbană a fost un moment traumatizant pentru toate societățile europene. Ea a petrecut cu mari convulsii și drame sociale și în Anglia, Franța, Germania. Dar cel puțin în aceste țări trecerea, care a provocat pierderi în plan moral, să-a făcut pe baza unor criterii dure, bazate însă pe competiție, pe vînzare, producând de regulă o selecție naturală eficiență, punctul de plecare al societăților industrializate europene. În România, suprapunerea cu comunismul a dus la lipsa aproape a oricărui criteriu, înlocuită prin demagogie.

Aici nu face o spovedanie îndelung amintită. Prin meseria mea de geolog am avut ocazia să cunoscă aproape toate zonele de munți și de deal din România. La marginea unei păduri său lăzii, la gura minei, în trenuri de persoane sau așteptând un camion de ocazie am putut asculta pe înclinație povestiri din viața unor oameni din cele mai diverse categorii sociale. Să am putut vedea cu ochii mei lenta degradare a universului tărănesc tradițional. Sigur că aceste lucruri pot părea banalități pentru cei ce se ocupă cu studii sociologice, psihologice, dar pentru mine au o incarcatură afectivă. Copilaria mi-am petrecut-o într-un sat de la poalele munților în care viața era organizată pe cunoașterea și răspunderea individualului în față obiecte pe înțătoritare. Obiceiurile tărănești, ce par ridicătoare transpusă la oraș, marcate în zona satului participarea obiceiul momentelor esențiale ale vieții: boala, căsătoria, înmormântarea. Acești tărani au intrat brusc într-un orizont urban necunoscut, bazat pe corupție și servicii, din care au dispărut ritualurile, emoțiile, înlocuindu-le-se în schimb în minte cîteva fraze demagogice. Am văzut apoi cum a luat ființă lumenul naivităților, un hibrid cumpătit, o populație de milioane – nici tărani, nici orașeni – instruiniți de ambele colectivități, care-să petrec o bună parte a vietii în trenuri și pe persoane recăzute cu ei plase și saci cu pînă de la oraș. În paralel s-a distrus și nucleul de consiliință socio-profesională al muncitorilor creșt într-o domă războinică, care subînțelează nu numai în Transilvania, dar și în Restul țării, susținut prin treile de ucenic, cultă, muncitor calificat prin care că, venit la oraș era invitat cu respectul locului sănătos și al venitului cîștigat prin muncă. Am locuit un timp într-o cămăduță aproape de Calea Griviței și am mai cunoscut muncitorii bătrâni care povestea cum își respectă în cartierul său pe străduță lucru în muncă. Noi clase muncitoare i s-a oferit o frazeologie gaumosă. În cînd era declarată dicta conducătoare a societății și un timiș este adeverit că au avut locuitoare și condiții mai bune ca în satul abandonate. Dar treptat, odată cu înălțăriile vietii, cu frigul, cu privitașia, avea să fie inoculată concepția: „Să se descurcă cine poate” pe seama bunurilor statului văzute ca ceva străin. De fapt, acest proces de distrugere a consiliinței socio-profesionale a afectat toate instituțiile fundamentale ale societății: armată, în care vecinii ofițeri edificați în spiritul disciplinei și iubirii de terău au fost deblocati și înlocuiti cu oameni fără vocație și virtute militară; biserică, în care înainte de demolare zidurile a fost subminată și văzută în surâul ei; universitățile și Academia, epurate de cadre de valoare înlocuite de epioni și politruci; liceele și școliile sălătări, unde a fost detronat președintul invitaților și profesorilor, lăsat la cheie activitățile. Valorile care nu mai rămasă, fiindcă nici un plan destrucțiv nu poate reuși total, au îndemnat unii proces de divizare vizând ruperea legăturilor. În interiorul fiecărui grup socio-profesional, enigmătari personalități, înlocuindu-uni unul altul de tărâma.

• Cum ajunge un țăran să-și abandoneze calul

G.A.: Să ce a mai rămas?

E.C.: Poate doar familia ca o celișă de salvare. Dar și familia treptat urmărește autoconservearea, tactica dublului nădevăr (acăsi și la serviciul de generare uneori spre educație „descurcării în viață”. Să totuși, această distrugere dirijată a structurilor tradiționale a întimpinat o rezistență permanentă peste care, din păcate, se trece foarte ușor. Atât de către români, cât și de către străini.

(Continuare în pag. II)

Timișoara. Demonstrație în Piața Operai, comemorând 100 de zile de la Revoluție.
Fotografie de DAN FLOREA

„Nu putem construi un viitor fără recuperarea istoriei și fără o renaștere morală”

(Urmare din pag. 2)

G.A. : Credeti deci că a existat o rezistență a întregii societăți față de instaurarea comunismului?

E.C. : Fiecare segment al societății a continuat să lupte, uneori cu disperare, pentru a păstra ceea ce mai putea fi păstrat. Dacă a fost posibilă totuși revoluția și dacă va fi posibilă o renaștere, ele se vor datora germanilor păstrați în fiecare din aceste componente. Nu mă refer numai la acei disidenți (toare putini, cărora niciodată nu le vom putea mulțumi îndeajuns pentru ceea ce au făcut), dar și la anonimi, mulți din rindul tărâniților. Aici înfrântarea a fost dură, mai ales în zonele montane. Sunt imagini care mi-au obospat copilaria. Niciodată n-ă să uit cum, urcând planurile sudice ale Făgărașului, am dat de o pantă a muntele înalțări de ossele cailor. Tărani preferaseră să-l lasă acolo să moară decât să-l predea la colectiv. Pentru cine a fost cît de cit apropiat de universul tărânește, pentru cine stie ce înseamnă un animal pentru tărani: un membru al familiei... El este scosă haină ca să înțelească vîrful cîfăr se năste...

• Noi îi numeam partizani, ei le spuneau bandiți

E.C. : S-a vorbit cred că totuși insuflându-i despre rezistență armată din munci a celor pe care noi îi numeam partizani și literatura oficială îi numea bandiți. Ultimii dintre ei au încheiat lupta în 1962–1963. Făcării apel la amintirile tinerilor, mole de cind stiam că în Tibieg, în Muntele Moldovei, în Făgăraș, în Semenic, în Anuseni, în toată zona montană a României luptau aceșii oameni părăsiti, vizându-le un ajutor american...

G.A. : Îl mai aşteptau încă și atunci?

E.C. : Nu-i mai aşteptau. Am mai apucat să vorbesc cu unii dintre ei. Au continuat să lupte într-o desperare teribilă, săptămânind încă zona montană, în cluda asufului trupelor de securitate. Este o mare nedreptate că nu s-a scris nimic adevarat despre el. În timp ce scriitori și cineastăi ai noștri s-au specializat pe tema partizanilor comuniști, mimând cu nerăsuinare ceea ce în alte țări (Iugoslavia, URSS, Polonia) ia un moment dat a fost o realitate. Pe cind în România, singurul partizan nu fost el, care nu luptat fără speranță.

• Au murit fără speranță

E.C. : Iei dădeau seama că sunt părăsiti, că nu vor mai reozi, însă nu puteau accepta un sistem străin. Să nici nu mai avessu cale de întoarcere. Printre ei se aflau foții tărani, foții militari, foții studenți. Sigur, nu pot fi toți idealizați, era o lume amestecată, dar, dacă am face o comparație între ei și acei guerilieri care luptau în America de Sud și dădeau interviuri la televiziunile nord-americane, iar chipurile lor apăreau în ziarile Europei și studenții le purtau figurile pe tricouri. Intelectul că există diferențe și în eroism. Dar în cazul lor, nu literatură ar trebui să intervînă. Ar trebui să se reamintim nume, fapte, să se refacă documentar vîrtele acestor oameni.

G.A. : În lupta lor, ei au angrenat și unorii să sacrificat inevitabil alii oameni. Am auzit din zona Cimpulungului de femeile bănuite și inchise pentru că bărbatii, rudele lor erau în munți. Ori cei care îi ajutau.

• Acuzațiile care s-au adus lașitășii românești sunt nedrepte

E.C. : Da, există o solidaritate. Preotul din satul meu a fost închis 8 ani pentru că așa cova, ciobani și sprijinoau, îi alimentau. Știau că mai există cineva care încă mai luptă. În timp ce în oraș acest lucru deja nu se mai

cunoșteau. Toate acuzațiile de lagătate care s-au adus poporului român sint făță de acest lucru, teribil de nedrepte. Regimul comunist a descoperit și a perfeccionat în România terribila armă a izolării, a necunoașterii, a dezinformării, și în fine, a uitării totale. În acel un moment nu trebuie uitat că morții în închisorile, la Canal, cei deportați în Bărăgan, cei săliți să tră-

lor. Să tocmai acestă sarcină î-a dat ocazia ca, folosind în loc de cîrja episcopală coada unei mături, să primească de dincolo de o usă de lemn spovedania lui Iuliu Maniu și să-și dea ultima desigurare în cele cîteva minute acordate de singurul gardian omensu printre bestiile care populau închisoarea. La două zile după tragicul eveniment, despre care deținuții vor-

Desen de AL. ZINOVIEV

lăsat în domiciliu obligatoriu, ei se terorizați de dosare, cei care au trăit cu spaimă. Cei pentru care toți acești ani au fost un cogmar.

G.A. : V-ati gădit la aceste lucru în Cimitirul săracilor de la Sighet, la 3 februarie 1991?

E.C. : Da, avem în acest sens o amintire comună și gravă din acen-

dimică de 3 februarie 1991, cînd pe malul Tisei s-a comemorat moartea marei om politice Iuliu Maniu. Să moartea altor alți martiri.

beau în soaptă, ei au auzit înflorăți (putini dintre ei mai sunt astăzi în viață) de la etaj un sunet sinistru: era corpul lui Maniu, aruncat ca să fie apoi dus în acest Cimitir al săracilor, arăt mereu că să se steargă urmele. Peste două luni, pe Iuliu Maniu avea să-l urmeze Gheorghe Brătianu, marele istoric. Unul dintru supraviețuitori a făcut un bilanț cutremurător, enumerind zocile de profesori universitari, academicieni, generali și ofițeri superiori care luptaseră pentru reîntregirea țării, oameni de stat care creaseră instituțiile României moderne, preoți, tărani, muncitori, zvîrliri de-a valma în aceste cehule cumplite, infometri, bătuți, dar necedind pînă la capăt. Ei bine, la această întîlnire la care participau, pe lîngă ardeleani, și cîțiva supraviețuitori din toată țara. Puțere (nici cea centrală, nici cea locală) nu și-a trimis nici măcar un singur reprezentant, uitînd că Iuliu Maniu n-a fost un simplu reprezentant al Partidului Național Tărănește, ci a fost unul dintre cei mai mari oameni politici pe care i-a avut această țară și îndrăznește să spună – despre un om care i-a înfruntat pe Hitler și pe Stalin – Europa. Mult timp după aceea m-am gădit cum vor putea justifica peste cîțiva ani (flind că istoria curge imlacabil) cei care conduc destinele Televiziunii Române, ale organelor guvernamentale de presă, anonimatul total în care s-a desfășurat acest eveniment.

• Istoria noastră este, încă, o frescă peste care s-au scris cu roșu lozinci, unele peste altele

E.C. : Cum vor putea ei justifica faptul că după un an de la izbîndea unei revoluții care și-a proclamat deschis caracterul anticomunist (revoluție care i-a propulsat în scaunele în care se află acum). Televiziunea Română nu a reușit să prezinte nici o singură încercare timidă de a face procesul comunismului? Să nu încerci să refaci din istoria trăită este acum o criză morală. Avem nevoie nu doar să ne recuperăm istoria interbelică (falșificată), ci și pe ea postbelică (practic inexistentă), ci mai ales să ne-o asumăm pentru a ne regăsi conștiința comună și ideea de responsabilitate individuală. Sufletul nașului românesc este astăzi un uleior spart în bucati de ciocanul de import al comunismului, minuit cu zeci de multi autohtoni. Mărturile fiecăruia dintre noi sunt cioburile care se pot pierde în fiecare zi și nu uitare, indiferentă sau rea-credință. Instituție specializate, zeci și zeci de corectători au lucrat o jumătate de secol la falsificarea istoriei prin omisiuni și înlocuiri cu neadevaruri, într-o măsură mai mare, cred, decât în toate ţările estice, chiar și din URSS. Realitățile istorice au fost atât de bine înlocuite cu altele confectionate. Încă astăzi cu grec se mai poate dea lau. Într-fapte, documente și interpretații.

Incredință să schitez complexitatea crizei cu care este confruntată România, am înștiat asupra primei perioade comunistă și am omis deliberat perioada Ceaușescu, ca să evită lăudările posterioare revoluției din decembrie '89, pentru că despre ele să scrie mult și poate vom discuta cu altă ocazie.

G.A. : În această situație, care sunt soluțiile pe care le întrebuedeti?

E.C. : Tergiversarea tranzitiei reale la economia de piață abordată de putere doar declarativ avâniajează reprezentanții vechiilor nomenclaturi, pe noii speculații din care se va recrutta o pătură bogată gata să folosească apoi fără scrupulu nou mecanism economic și instituțiile statului de drept pentru apărarea privilegiilor lor. Existența unei mase largi de oameni săraci și disperați poate genera conflicte grave și imprevizibile. O parte din lideri sindicali și muncitori au susținut acest pericol și solicită deblocarea capitalurilor printr-un sistem echitabil de proprietățire în industrie și cîmp liber inițiativelor private. Pentru ca procesul să nu conduce la grave convulsiuni interne trebuie realizată o clarificare națională bazată pe adevăr și dreptate. Cred că, fără a nega interesele immediate ale cetățenilor, sprijinul direct și competent dat în problemele de zi cu zi, Alianța Civică trebuie să acioneze în mod obligatoriu pentru recuperarea și renașterea morală a societății. Să să înceapă cu stabilirea adevărului. În caxurile clare și flagante. Pentru celelalte (crede eu) este necesar ca morală creștină să depășească fază festivistică, să-și asume rolul în care recunoașterea greselloilor să fie urmată de recuperarea celor capabili, prin eliminarea acelor de răzbunare. Un astfel de proces de recuperare și de renaștere morală este singurul care poate asigura coeziunea societății în acest moment dificil. ■

O MICĂ PRECIZARE

Fragmențul oles pentru o primă publicare din amplul interviu new-yorkez acordat Gabrielei Adameșteanu, mă obligă la o inevitabilă precizare.

Luat ca o mărturie (cum a fost prezentat în „22”), textul îmi pare, firește, incomplet: astfel, poate și derulant.

Nu este vorba, de fapt, de o mărturie, ci de unele considerații asupra subiectului, provocate de discuția noastră. În realitate, am încercat, cum știu, să răspund unor întrebări specifice. Din acest motiv, mă refer, desigur, cum se întâmplă într-un dialog, doar la unele aspecte – uneori, laterale și chiar minore – ale ororii numite Transnistria și coșmarului numit Holocaust. Imaginea finală ar putea să pară deformată.

V-osi rugă, deci, să faceți această necesară mențiune pentru cititorii revistei „22”. ■

NORMAN MANEA

Cea mai importantă misiune a primului nostru Parlament, elaborarea și adoptarea Constituției, e privată, se pare, cu destulă urgență. Împreastă e creată în primul rînd de participarea la dorbașii, care să arătă mereu sub semnul încredințării. Nu stie nimeni cu precizie că parlamentarii participă la sedințe, întrucât însumarea voturilor, numărul de voturi și astăzi care alcătuiează printre rânduri, e aduce mereu la rezultate fluctuantă. Cum se numără voturile senatorilor și deputaților la balcon și un prilej de comedie multă. Secretarul se poartă în mijlocul sălii și cu capul dat pe spate și mină ridicată în aer bate tacțiul rotindu-se în jurul axei pînă cînd ajunge cu ochii în altă parte drapelul fixat deasupra prezidiului, apoi se îndreaptă ginditor și exultant și comunică rezultatul. În aceste condiții, contestațiile nu mai au de ce să mîne pe nimeni. Nu o dată, promotorii unor amendamente respuse au protestat convingînd că s-a comis o fraudă. Domnul Dan Marian a propus împăcitorul ca la următoarea întrunire a Constituentelor grupurile parlamentare să-și delege reprezentanți pentru supravegherea scrutinului. Sistemul acesta de vot prin ridicare de mină, din simplu ce pare, se complica indefinitely într-un joc de suspiciuni și supravegheri reciproce.

Variata totalului de votanți are și o altă explicație. Regulamentul de funcționare nu impune parlamentarilor prezenta în sala de sedințe decît în momentul votului. Discuțiile pot fi (eventual) urmărite și de pe culoare prin intermediul difuzoarelor (mai puțin la bufe) dar sală este părăsită chiar și în aceste momente, fără riscul de a perturba, formal, decizia, altă vreme cînd evorumul este îndeplinit. În situația de relativ echilibru al opțiunilor, voturile celor absenți ar fi putut înșă (cei puțin teoretici) să incline balanța în partea opusă. Această lucru nu neliniștește pe cel care consideră, probabil, că tezele pentru Constituție trebuie adoptate cînd mai repede și

ÎN LOC DE CRONICĂ PARLAMENTARĂ

Replici dure, vacarm general

Într-o formă ridicăre de mină (acționării decizionale, cum se numește) nu mai este obligatorie, altă vreme cînd dinstul acesta care s-a făcut. Absenteismul acesta are mai multe cauze, care nu ne sunt foarte clare. Nu poate fi vorba însă decît de o anumită frustrare legală de mernii lucrărilor. Un senator F.S.N. marturisea de-a dreptul unui coleg că nu mai vine la lucrările Constituentei: „Ce facem noi, Constituție pentru minorități? N-o facem pentru poporul român?”. Întrucât nu stiu care era, concret, cauza indispozitiei sale, o punem pe seama paragrafelor privitoare la minorități și la dezbatere desfășurate pe marginea lor. În sedința de miercuri (6 martie), teza 7 din anteproiectul de Constituție a susținut discuții aprinse. În paragraful al doilea se precizează că statul „recunoaște și garantează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității tuturor minorităților naționale în toate domeniile vieții economice, politice, culturale, religioase, juridice și sociale. (s.n.) Orice discriminare este pedepsită prin lege”. Domnul senator Radu Ceonțea, propunea suprimarea fragmentului subliniat, întrucât este redundant. Se votăză, în modalitatea descrisă mai sus, și amendamentul se respinge cu o mică diferență de voturi. Domnul Ceonțea protestă zgomotul considerind nu doar că voturile l-au fost furate la numărătoare,

dar că s-a produs și o manevră de natură să-i saboteze inițiativele: grupul parlamentar F.S.N. s-a scindat, cînd de la balcon votind pentru adoptarea amendamentului, iar cei din selfă, aflatii sub directă supraveghere a domnului Marian, votind împotriva. Prima parte a sedinței se încheie cu un adeverat scandal, domnul Ceonțea și domnul Marian schimbînd replici dure pe fondul vacarmului general. („Mai rămine să vă faceți armătă de secol”, a lansat senatorul P.U.N.R. la legea din sală). La reluată s-a discutat, în mod surprinzător, într-o atmosferă mai calmă, aliniate 2 și 3 din teza nr. 7, unde se prezintă că singurul criteriu de constituire a unui partid este cel politic. Domnul Mihai Carp, D. Lăzărescu (P.N.L.), Eckstein și Kozsokár (U.D.M.R.), propun, primii, înclocuirea ultimelor paragrafe cu o formulare nouă, iar ceilalți suprimarea ultimului paragraf în așa fel incit să nu se înțeleagă că un partid etnic ar fi ilegal. În grupul U.D.M.R. se vehicula ideea retragerii din Parlament în cazul în care teza 7 ar fi votată în forma initială. Asigurările de ultim moment, că „va fi bine pînă la urmă”, venite de la înalte cercuri politice, l-au determinat pe maghiari să primească în liniste respingerea amendamentelor. A rămas însă înăgrijorarea că afaraștă acestei vesti ar putea provoca noi „âlburări” interne în Transilvania.

In această atmosferă vicină, lăsată avansată cu un vehicul greu și Constituția riscă să atingă termenul la care va fi, potrivit Legii electorale, dizolvată. Domnul Al. Bărlădeanu, mai înainte de a se culmina în sommul lung de după-amiază (în sedința de miercuri și marți), devenindu-se fondul problemei, înșinând o acuzație la adresa opoziției. Discuțiile prelungite, amendamentele inutile, fac jocuri — susțin președintele Senatului — sesiunea care să întreacă ca Adunarea să fie dizolvată și Constituția să fie elaborată de o altă Constituentă. Se sugeră astfel parlamentarilor, sub amintirea termenului fatidic și a discreditării, să renunțe la deliberările prelungite și să aprobă legea anteproiectului de la urmă. Ne-am întrebat mereu în ce fel poate fi dictată decizia, dar acum, însă, domnul Al. Bărlădeanu ne-a oferit un raspuns.

In continuarea aceleiași sedințe a treia ritmul a fost simțitor accelerat, aprobindu-se inclusiv teza 18 de la Titlu întîi. Amendamentele au fost întimpinate cu nerăbdare iritată de majoritate, care și-a înzis bine lectia domnului Bărlădeanu.

S-au respins printre altele două amendamente, de maximă importanță, al căror efect major nu poate fi apreciat de către o perspectivă mai îndepărtată. Domnul I. Rațiu a propus să se precizeze că statul „garantează proprietatea, indiferent de forma sa juridică”, ceea ce ar anula de la bun început orice intenție discriminatoare din partea statului. În un alt articol, domnul R. Căpăeanu, insistă în opoziție explicită cu Legea privind funcționarea și organizarea Consiliului Suprem de Apărare a Tării și se interzice utilizarea altor forțe decît cele care aparțin Ministerului de Internă la restabilirea (în situații exceptionale) a ordinil de drept. Implicatiile le bănuim cu totii și e inutil să mai insistăm. ■

HORAȚIU PEPINE

OCHIUL DE LEMN

Spaimă, candoarea și ura

N-am reușit să urmăresc integral nici una dintre emisiunile „Venitii cu noi pe programul dol” ale realizatorului Mihai Tatulici. Nimeresc, din gresedă, luni după-amiază, peste noapte exercițiu osăriște și spontaneitate în direct, și după maximum %, de oră de vizionare, dictatorial și nedemocratic, oprim, pentru întreaga seară în cură, televizorul.

Am avut însă răbdare cu emisiunea din 11 martie. În primul rînd, fiindcă, în urmă cu o săptămână, invitații domnului Tatulici au sărit, în marea lor majoritate, tonul potrivit pentru a pomeni cum se cuvine pe Tomă Caragiu. În al doilea rînd, pentru că programul TV anunță invitații Husei: Loredana Groza, Dan Iosif, Vall Stelian, Valeria Bucurescu, Song etc. Copiii revoluției n-au încăpăținut, fără dăunătore, în partea opusă. Această lucru nu neliniștește pe cel care consideră, probabil, că tezele pentru Constituție trebuie adoptate cînd mai repede și

„spectacol”, generosii sponsori cadorișcau un student basarabean tocmai cu... un ecas!!! Scăpare? Umor negru? Cu altăosea în direct, m-au mareat profund caglăntul sechilui Tatulici, care tragea concluzii despre calitatea muncii în România în urma unui concurs de băuturi cu studioul Televiziunii.

Nu ascund că realizatorul și realizarea lui sunt, deopotrivă, antipatică. Personalitatea rezistorului va rămnă, de sigur, încreștată cu lăstea de foc în cariere de sur a neamului, ce zic eu. — a neamurilor. Păcăine o mai fi vorbit Parlamentului tărilor sale, despre negustoria cu chiloti din timpuri na demult apuse? Singur Tatulici Mihai, om persuasiv și fire prietenoasă, care își lăstează pe trei ore de emisie sau fost odinioară chiar 40 de săptămâni. Opiniile, impresiile, simțăminte, atât în emisiuni.

Realizatorul și întimoliile lui televizate în direct au antecedente remarcabile. În emisiunea de Sala Polivalență, pe care Tatulici o umpluse cu un public pregătit pentru un concert rock, și de momentul său înlăturării, în care Grigore Vieru era învățat de colectivitate ca o babă ce se căzătește să facă strip-tease într-un bar plin de cowboy băti. În cadrul același

Dar să revenim la emisiunea din 11 martie. Am văzut și am ascultat pe Aurel Dumitrescu, pe Horia Stănescu și pe toti ceilalți copii ai lui decembrie și ai lui Dumnezeu. Aceste lăpturi minunate, care, atunci să-ua dus acolo, pur și simplu. Desul dintr-o noi n-am fost în stare să mergem și să privim călău în ochi înainte ca ei să apese pe trăgaci. Este

de-a dreptul halucinantă amintirea acelor zile, care au așezat față în față dezarmanta nepăsare a jertflorilor și nepuțină agresivă a unui partid ale căruia „virfuri” declară astăzi cu seninătate, că nu se poate evita vârsarea de sange, fiindcă, Ceaușescu era, vezi Doamne, reală-lă-al-păspelă-congres. Ce instantă ar putea certifica acesti copii drept „revoluționari autenticii”? Pentru acele zile și noile, fiecare dintre ei are taină sa adincă, unde să-uu altă spaimă, candoarea și ura — mirește tari ale minorității puținilor lor ani.

Dar domnul Tatulici a dormit să-i expună, alături de interpreti de muzică usoră, de senatori și de Dumitru Dinca. Mihai Tatulici nu a numit realizator, este și antologie. Ne-a anunțat, din capul lo-nui, că vom avea de-a face cu „jocuri și concursurile de imprejurări ale copiilor revoluției române”. Altă cîteva zile: „la 22 decembrie a început împărțirea salănumit, și a ciolanului, și a puterii”; domnia-sa a făcut vorbire și despre „aceșul existențial (al maturilor n.n.) la ciolan”. Dar cite nu s-au spus în aceste trei zile... Glume iute și despre ghivecele lui Dan Iosif, adevaruri sficioase și tari — „unii mor în revoluții, periculosi sunt cei care rămân” (Vall Stelian). Cu ochii dilatați nepermise de mult, Dumitru Dinca cerea identificarea grabnică a militienilor și aspira lor pe deosebire. Aici și căzut, timid și urias, răsunul Nicolaei, un alt copil minunat, al cărei tată fusese bătut sub ochi și în decembrie: „Eu nu pot să judec pe nimenei”.

N-a lipsit nicăi Loredana (Groza), iar

realizatorul nu s-a putut abține să nu difuzeze cintarea „Bună seara, iubite!”. Clipul, făcut la repezoala în decembrie '89, cind Ion Caramitru era „la putere”, e tot ce poate fi mai jalinic în materie. Stiu că Ion Caramitru, exasperat de situația penibilă creată de inițiativa monștri imaginilor revoluției printre zulufii Loredani (Groza), a cerut televiziunii să evite difuzarea acestui material mirabil. Dar Tatulici, nu și nu. Dinsău ne trezeste și-nelostalgile Crăciunului '89. A mai apărut și un bălat, emoționat, cu o revistă ce avea tipărit pe coperta Chipul Mintuțorului.

In mijlocul acestui bălamuc tatulician, ciuminti și teferi — copiii lui decembrie. Să îi lui Dumnezeu. Îngerul făecăruia și păzit ca mucenică să nu se înrosească în penibil și spectacular. N-avem dreptul să uzmă nicio simbolură înalte, care, cu sprijinul îndulcării și stingăci. Întribuții, se exprimă pe la cozi în enunțuri de genul: „Ce-mi tot povestesti, dom'le, chestiile-alea cu revoluția ? ! ”.

Finalul realizării realizatorului fu mare. Dirijorul Mihalea, după cîteva pînături gîngăse și vrea trei considerații existențiale, a dirijat Time-mi și mie măgarul în limba engleză, precum și Hei rup, bum, în limba lui Chivu Stoica. Dacă a fost o glumă, dansă a fost sinistră. Dacă a fost o aluzie la zorii noi ai comunismului în România, putem și mai direct, domn' dirijor. Aveti în repertoriu, nu-i asa, și „Săptă vă și-o vale-adincă (bis) / Aolică, dodă / P'alci lupii mă măncă. Mă!” ■

SORIN FAUR

MASS-MEDIA ÎN PAS DE DEFILARE

TEAMA DE A LUA O POZIȚIE

sau calitatea filmului a deranjat, prin comparație cu cele realizate în televiziune? • Ieri, la Casa de Cultură a Ministerului de Internă s-a desfășurat un atracțiv spectacol artistic, dedicat frumoselor doamne și dominoare care lucrează în acest minister (...). A fost prezent domnul ministru Doru Viorel Ursu. Surpriza speciașcului a constituit-o parada modeli noilor costume ale trupelor de poliție și jandarmerie, prezentată în pas adecvat de simpatici lucrători ai acestui minister” • nu e o glumă de 1 aprilie și nici un remake autohton după Fellini • ci un citat din dl. Dumitru Manolache, preluat din cotidianul *Tineretul liber* de la 7 martie 1991 • cu mîilioane cu tot ziarul Azi nu devine ormai inspirat decât era înainte • titlu, în numărul de miercuri, 8 martie: „Sot”-i • subtitlu: „Joc de cuvinte: -sot” (în limba franceză) — prost”. • proaspăt părere mai are dl. Mihai Ciulei despre cîitorii ziarului Azi • oare ce părere îl formează cîitorii ziarului Azi cînd pe el, Mihai Ciulei? • activitatea SOTII îl amintește domnului Ciulei de acțiunea virusului HIV, portător de SIDA • ce figură de stil mai fac și băieți astăzi de la ziarul guvernamental • sau poate că nu este toc-

mal un ziar guvernamental, căci domnul Răvan Popescu ne spune în penultimul *Expres* că guvernul nu are ziar • ziarele Frontului nu sunt și ale guvernului? • ce ar mai trebui să facă pentru a fi, să dea cîte un interviu cu Petre Roman pe zi? • probabil • revista Agora a Forumului Antitotalitar din Cluj este în continuare foarte antitotalitară • altceva despre ea nu mai avem mare lucru a spune • revista studentilor constănțeni Contrast este în continuare foarte radicală, cu colaborări bune din București (George Stanca, Traian Călin Uba) • dl. Paul Anghel scrie în ziarul *Adevărul* de la 7 martie: „Cind se va pune în balanță opera dizidenților nostri de azi cu masiva și strivitoare opera a lui Ion Lăncrăjan se va vedea cu exactitate acului de cintă cine și-a asumat suferința, cine a cîștigat-o, cine a adus-o la masa judecății cu întregul adevăr și cine nu, cine doar a simula-o, polemizîndu-se cu ea, pentru un uzurofric provizoriu și minor” • halal! • In publicația Socialistul, editată de P.S.M., dl. Ion Gheorghe semnează un memorabil poem intitulat „Roală” • se vede că, în incercarea de a salva miturile revoluției proletare, dl. Ion Gheorghe preferă să ignore zvonul

consistent care zice că numitul Roală se sprînjă de fapt de sirena pentru a chema poliția, „îlind el agent și Siguranță” • altfel, poemul face totuști cîteva: „Pentru noi, Europa începe din poarta Atelierelor de vase” • despre ceferiștilor de azi, însă, în numărul trei al gazetei Socialistul, nici un cuvînt • sub titlul Azi P.S.M., dl. Traian Brănea, pseudonimul al nu se stie cui, vorbește o coloană întreagă despre Gabriel Lilceanu • ce anume spune nu vă putem însă zice, deoarece textul deține o atit de rafinată artă a aluziei, că nu am înțeles nimic din el • pînă în finală, într-o poezie ambigă, exprimările caracterizate prin teama de a luta o poziție sau de a deranja vreo ideologie în curs • pînă, de lîmpînd, aveam nevoie mai mult decît oricând • personal nu am înțeles spre exemplu nimic din textul duii. Anton Uncu despre polemică dr. Zorel Filipeșcu — *Tineretul liber*, nota finală, cel mai puțin • publicarea unui drept la replică nu este o favoare pe care un ziar o face unui om calomniat, ci o respectare a unei legi a pressei în fond încă neanulată și a unui bun simț elementar • despre chestia în sine nu stiu nimic, asa că nu ne dăm cu părere • dl. Dan Claudiu Tănăsescu continuă relatările sale poetice de cunoscut prozator de succes, povestind, pe pagina 1 a revistei *Vlaș Capitalei*, cîte un episod din viața Mogosoaiei, comună unde s-a șles cununa primar • să mai sună cineva că scriitorii nu au simț poetic • fericiți de această atenie, sătenii îl vor vota și mai departe • (ALINA MUNGIU) ■

Arad, duminică a. m.

Ies din casă. Fric sec. Străzi aproape pustii. Peste gropi, peste gunoaie, pe spăturiile din trotuar gheță subțire. Gunoi menajer la numerele cu soț. Gunoi la sumerele fără soț. Pe lângă însoțește cu dinti. Bulevardul central (acum al Revoluției), „înainte” Regelui Ferdinand, iar acum hîrtii îl spun „levituri de stat”) ceva mai animat. Dar într-o singură direcție: spre Teatru. E aproape 12.

In lângă primăvara trovezelor spre a noi pierde din timp. Trece prin lângă hotelul „Astoria” bursă neagră. Încet și sigur, se pune în mișcare: „cum-păr dolari!”, „cum-păr mărci!”, „cum-păr forinți!”. Mă strecoar sădul restului zbor de partid „Flacăra roșie”, azi „Adevărul”. Geamurile de ofișaj ale clădirii sunt întărite. „Operația” trebuie să fi fost recentă intrucât urme de singe proaspăt stăruie în picuri și colo. Cîțiva metri, frison, pasi.

Retraversez spre librăria „Ioan Slavici”, locul lansării volumelor lui, Ion Rațiu, Moscova sfidează lumea și România de astăzi. Comunism sau Independență? în prezența autorului. Încă de la colțul galeriei „Artă” — aproape o sută de metri pînă la librărie — trotuarul este ocupat în totalitate. Studier fizionomii, cauți figuri cunoscute. Rare, îci-colo, cite unul. Cu chiul, cu val sint mai aproape de intrarea în librărie. Usa inchisă. Pretutindeni vociferări. Înjurători politice. Priviri încordate. Nîmic din atmosferă unei lansări. Cel mai mulții debutează într-un asemenea eveniment. Cîți ar fi? Îl întreb pe cel de lîngă mine, profesorul Moisescu, liderul Alianței Civice

din Arad. Nu știe. Poate 400, poate mai mulți, mă ingrozesc la gîndul că toti aceștia, dintr-o clipă în alta, vor luce cu osalt încăperea ingustă a librăriei. Cine a avut ideea stupidă? La călăra pozi și încăpere spațioase, cu locuri, încălziți căt de căt. N-apuc însă să mă întreb prea multe că din lîngă mea se simtă o animație: „Vîn i, vîn!”. Într-adevăr, un grup de 8-10 persoane, în frunte cu dl. Ion Rațiu patrund cu greutate. Liderul național-țărănist rodioză. Pentru un om politic înghețual este un semn bun. Unor. La călăra pozi de mine se întâmplă exact ceea ce mă temeam să nu se întâmple. Tipete osculătoare mai întîi. Feminino cu niște fluturători. Încet, încet articulătoare: „Jos dolaril!”, „Jos dolari!”. Reflex — zeci de vocile îl răspund: „Jos comunismul!”, „Jos comunismul!”. Mă ocluz în chiar mijlocul conflictului. Cîtesc în priviri. Nu e bine. După cîteva secunde, dl. Rațiu are o reacție uluitoare. Se oprește. Căută pe sus, peste capete, vocea care îl huidulează cu totă puterea. Se întoarce. Pornește spre ea, îl intinde mîna. îl spune ceva, nu aud de vacanță ce e. O felicită, astăzi, îl dă și dreptate. Dl. Rațiu se întoarce. După un moment de derută femeia se trezește brusc. Are aproximativ 60 de ani. Pare hipertensiivă. Se aprinde totă la față. Reincepe cu totă nădejdea să huiduleze. Prea tîrziu! S-a deschis usa de la intrarea în librărie. Hei rupă, ca la carne. Geamurile de la intrare pocnesc ușor. Intră, spre a nu fi proiectat în ele, cu umărul drept în față. Am 42 de ani și m-am antrenat vreo 20.

Înăuntru ca înăuntru. Sardale. Lumea vrea să-l vadă pe Rațiu, și pacă Or, dl. Rațiu nu poate fi văzut decât de cel din primele rînduri, și elă puternic înghiotă. Cei de la mijloc, cei din spate, nu văd absolut nimic, iar afară au rămas majoritatea care dau buluc cu ochii prin geamurile înghețuite. Ce-i de făcut? „Sus, sus la balcon”, se strigă din spate. Într-adevăr, librăria are un fel de raft mai înalt, aproape de plafon. Acolo este urcat atât dl. Rațiu cât și insotitorii. Cum stau în pasajul îngust par, dintr-o clipă în altă, să cădă peste cel care, spre a-i vedea — doar fiind distanță scurtă și înălțimea mare — îl dau totă capul pe spate. Guri căscătoare. Ce va spune? Fără restă, Rațiu îl din spate un nou strigăt: „D-le Rațiu, nu mai ridești așa, să nu te moartă cu altcineva!”. Gluma principală. Sala se destinde. Totuși înghețul e greu supăratibilă. Icnete. Din spate se impinge în continuare. În lângă mea, primul ieșin. E o femeie tinără. Aproape o fată. O cunoșc. E trasă în spate, într-o anexă.

Lansarea continuă. Vorbește dl. avocat Panait Stănescu-Bellu. Poartă papion ca și dl. Rațiu. În schimb e ceva mai în vîrstă. Are o dicție apropiată. N-ajung la idei. Citește. Hărțile din mină sint foarte vechi, galbenă, rupte pe margini. Ce-i drept, lumea nu prea ascultă. Așteaptă punctul doi — Rațiu îl înslăbit în cuvîntul. Dintr-o singură frază trezește populația de la picioarele sale. „Am venit la Arad să fac bani! Cu aceste două cărți! Am nevoie de bani!”. Lumea ride în hohote. Lu-

mea gustă poarta. Se animă. „Asta-i bună!”, aud în stînga. Discursul d-lui Rațiu e concentrat asupra cărților. Profesionist. Cu substanță. Ideile primare ale cărților lansate: mesianismul originar slav care a generat panislavismul pe care o incalță ușor ideologia marxistă. Din panislavism spre „viitorul de sur al omenirii”, comunismul, nu-i decât un pas. Coerent. Rațiu are coerentă, îmi spun în gînd. Ce o rămasă din comunism? — se întrebă în continuare vorbitorul. Tot el răspunde: tehnică, bine pusă la punct, de ocașie a puterii (prin violentă și diviziune) și o metodă, aceea de a o păstra.

Incep să-mi fac probleme cu eva-crearea proprie. Sunt prea în fată, prea deporte de ușă. Prevăd busușade. Începe semnarea de autografe. Dl. Rațiu e ocupat de trupuri infoliate ca pentru iarmă. Profit de ocazie. Mă strecoar inspirând puternic. Îmi cad cei doi nasturi de sus de la paltonul cel nou. O clipă ezit: să-i cîntă? Gind inutil. Pozi. Ajung în sfîrșit afară. Nevastă-mea se întreține într-un grup. Mă atâșez. „Cum, nu vă spună nimic?”, mă întrebă ea orăind cu mină spre omul din lângă slab, cu mustață subțire, ochii adințiti în orbite, căciulă impletită trasă pînă spre gîl. Un frison. E Valentin Voicilă, liderul revoluției din 21 decembrie 1989 parcă, din Arad. E mai bătrân cu un secol, de necunoscut, slabit incredibil. îl spun. Neagă cu mină. S-a cîntărit. Poate ceva... Nu mă convinge. Înjurăm toti împreună (consens) cîteva minute, ne frecăm urechile înroșite, comentăm pe cefărăști. Ceva, ceva însă parcă tot ne lipsește. Ce? Mă întrebă unul din stînga. Văzul în ochi! ■

VASILE DAN

Ceasuri muzicale

Ce (mai) face muzica? De unde vin, încă, semnalele existenței ei? Plasat să zicem — în interiorul „vîrstii muzicale”, impresia ar fi a Cenușărescii care și-a făcut, artizanal, pantofiorul pentru balful, eventual european). Însă palatul Printului este, doar, emanatia (î) imaginării sale. Crede că n-au înțintă-o acțiunile în care a supus-o maestru „Cintarea României”. Să admitem (am î). Dar vestica stare subalternă nu-i stăcăt, oare, sigură pasului?

Plasat — să spunem — în exteriorul „jumil muzicale”, mai este oare invitat melemanul, mai este își — în chip serios — să disearnă, în muzica nouă, conturul unei spiritualități autentice? Sau, corul executanților și comentatorilor — „nepățăti”, fără! — porniți, fără anstrumment, pe părțea ce (ar) duce la statul de „invitat” al Europei, acoperă, disonant, o (posibilă) vîrstă singulară?

E lipsede, cred, că rîndurile de mai sus cuprind întrebării aspre; neliniștile sint, însă, în primul rînd, ale Sinelui, individuale, nu îndreptate paranoid, spre vîrstă colorată. Sunt sceptic în privința ecoului lor; paradoxal, ele ar fi eficiente, dacă tocmai formularea lor expresă atât inutilă.

Muzica e o artă „pură”, nu-i așa? Se poate cînta, la fel de bine, pe același note: „Am pierdut-o pe Euridice / Durerea-mi e fără margini” și „Am aflat-o pe Euridice / Bucuria-mi e fără margini”. Dar sunetele însesă? Își mai păstrează puterea tesăturii intime, cînd compozitorul, trăgindu-și „gluga pe ochi”, devine

îmum (impudic?) la cuvîntele ce i-au fost impuse pentru a (e) cînta? Ori, cînd, imaginindu-și că „rezistă”, se face că ignoră înghețul sălii de concert și dezolarea acceptare a împrejurărilor?

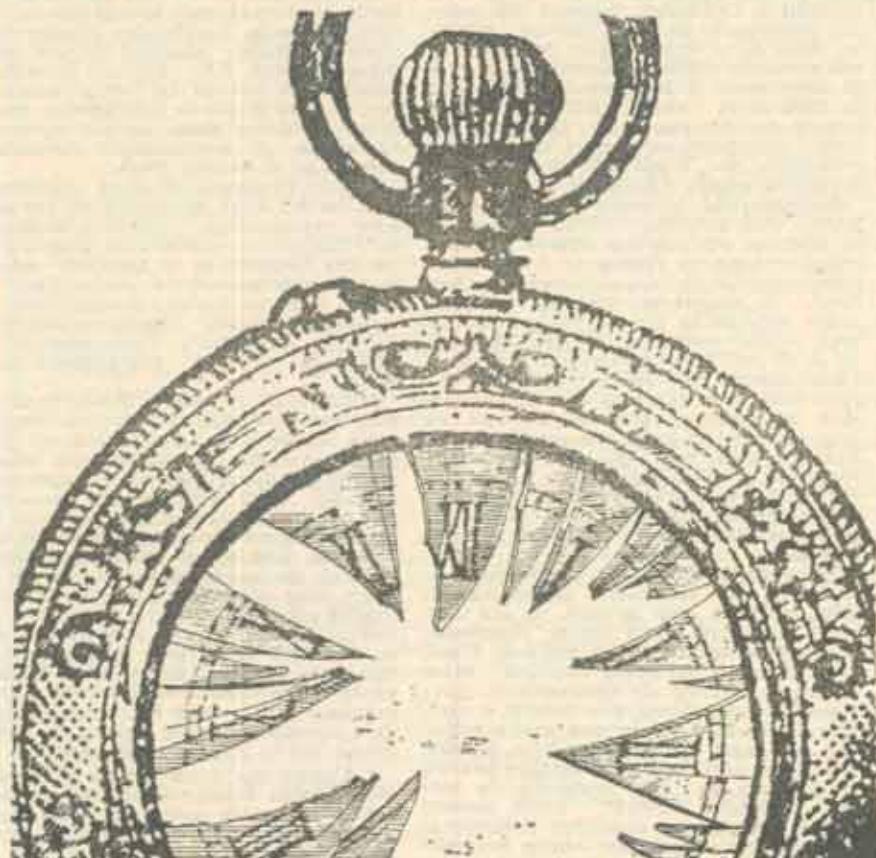
Potă, oare, îlăudă să-a schimbat regimul să pui ce a fost în paranteză și să te grăbești „la export”, albiul fiind o formă de cecă românească de compoziție care... și care...)? Accidențele (deprofessionalizarea provincială, „adaptarea” în condițiile cavernelor, ilegalitatea ideilor și valorilor) n-să lasă contuzii?

Alte întrebări... Care cer răspunderi uriașe, nu albituri. Deocamdată însă, „privatizarea” este cuvîntul de ordine. Realizată, pare-se, după modelul „original” și cînd din concert?... Eventual, prin societăți (numite, în mod curent, găști) — neapărat anonime — făcute pentru a găsi mici debuzeuri pariziene, londoneze, române și.m.d. Nu pentru dumirirea responsabilă, asupra a ceea ce ar fi muzica în sfîrșitul mileniului II (ce să se spălă?).

Din părăse, îlăudă par și ei contaminati de dorință (disperarea?) de a comite „teme” apreciate de foruri, de dirigini, pentru a fi numiți (în posturi) de muzicieni. Cercetarea fundamentală? Electroacustica? Informatica? Idei care urmăresc, probabil, să destabilizeze cultura neașa.

Cum să-rii face înțeleasă, inclusiv în limba (im)personalului Ministerului Culturii, întărirea că, deși Liszt — într-un moment de euforie nu tocmai muzicală — l-a asigurat pe Barbu Lăutaru că „e mai mare ca el”, în istoria culturii (europene, cel puțin), a rămas primul, Liszt, nu Lăutaru?!

FRED POPOVICI

NE SCRUI CITITORII

Marele păpușar

Nu numai la Timișoara și Iași, ci mai ales la București, își fac de lucru tot mai mulți indivizi dubloți, coborâți din cavernele trecutului lor pe care îl-ar vrea uitat, ca să-și arate caninii bine dezvoltăți, să muse: sint autori unor misticări abiecte, menite să salveze ce s-ar mai putea salva din ceea ce REVOLUȚIA a început să înălțe. Cel mai activ dintre ei este mafiotul milanez de origine română, total compromis în lara lui adoptivă. Firele tuturor acestor „afaceri” due spre castelul său peninsular, la umbra cedrilor (Cedrus brevifolia), cum îmi explică domnia sa intr-o plin-

bare printre conferețele seculare). Aici îl-au adus peregrinările în lumea mare, începute acum cinci decenii, la plecarea din orașul de pe malurile Timișului (cu banii „verzilor”, zice legenda).

Unde nu e făcă, nu e nici fum. Creaște mereu fumul des în jurul individualului devenit, peste noapte, patronul unor publicații din Capitală, Banat și Moldova. Efectul se îi spune, atât în Italia cît și în România, că ar avea legături cu Mafia, cu Franța, cu România (Loja „P” a răposătorului Lucio Gelli), cu „Extrema Stîngă”, și că ar fi adus servicii importante SECURITĂȚII din patrie, ceea ce îi

deschis usile Palatului Primăverii. Avind acces în cercurile românești din străinătate afiliate Gărzii de Fier, de la grupul Papuanace pînă la organizația „simîștilor” din Spania, strîns legat de „Vatra” de la Freiburg („Vatra Românească” nu există pe atunci), omul avea posibilitatea de a culege informații asupra plătită, pentru exploatarea căroruia ajuns la conflict deschis doar directori din fostul Departament al Securității Statului, respectiv generalii Mortoiu (Aurelian), de la „contraspionaj”, și Stamatolu (Aristo-el), de la „șpiionaj”. Litigiul a fost soluționat personal de generalul Julian Vlad care, judecînd soluționat personal de generalul Solomon, și-a adjudecat dreptul la roadele acestor colaborări. În același timp, editura NAGARD, bine-

cunoscută de tracomanii și alți OZN-isti, mai mult sau mai puțin inocenți, publică și difuzează în străinătate o serie de materiale antimonalnice, antisemite, antisovietice și antimaghiare, furnizate din belșug de Secția de Propagandă, în scopul de a cultiva xenofobia și de a servi pielea răfușelile regimului Ceaușescu. Dintre unele fragmente ale corespondenței domnului cu pricina, publicate recent în „Națiunea”, reiese că a fost, la un moment dat, și intermediarul unor contacte cu țările arabe, tot din „patriotism dezinteresat”.

Ce face acum milionarul de origine tracică, fostul nostru conceteștean? Ceea ce face și în trecut. În plus, se discută în presă, acuza personalități din județul Timiș încriminate pentru spălare (lideri sindicali, ofițeri, administratori municipali), atât vecheam organizării apolitice care trezesc constănțe, denunță forțele securității, dacă îndrăgnesc și dezvăluie nisaciva adevăruri, produce scriitori pentru a-i compromite pe actualul episcop reformat și pe un cineast aflat în opozitie — „inserători” fabricate în laboratoarele fostei Securități —

Dr. Cavarepol Aristide Traian Lugoj

DE LA VEST-EST LA NORD-SUD

Din cind în cind, ca în urma unor seisme, ordinea mondială se reasază, pentru un timp, în noi configurații. Mai mult decât vecinii lor, românii și-au făcut o poziție convenabilă după consumarea acestor cutremure geo-strategice. Datorită unui îndelungat exercițiu al cesterilor și descreșterii imperiilor înconjurați, se pare că am dobândit un fel de adaptabilitate sau un instinct și răzumieră în istorie. Nu ne-am asumat riscul sau orgoliul de a provoca și edifica o altă aşezare globală, nu suntem capabili, spune Emil Cioran, de mețianism imperial. Nu am făcut istorie, dar o bună percepție asupra acelei respirații mai ample a timpului care face și desface raporturile internaționale ne-a permis să ne adaptăm multumitor mediul politic care ne înconjoară. De cîte ori ungurii, polonezii sau bulgari rămâneau fără ţară, noi ne mențineam într-o alcătuire statală și, intrind sau leșind, la timp, din diferite alianțe, reușeam să ne întreținem constant în spațiul nostru etnic. Adaptabilitatea și rezistența par inscrise în codul genetic al noșrului: acei conducători care l-au nescosit, din neprincipere sau megalomanie, au sfîrșit fie omorâti, fie în exil. Cind n-am fost își putem să participăm la marele politică europeană, oamenii noștri de stat au rămas niste buni gospodari ai intereselor românești. Am suportat de aceea minimum de consecințe din modificările, uneori dramatice, ale contextului internațional.

In Evul Mediu, mai prin luptă, mai prin pioconeala, mai prin trădare, am reușit să conservăm singurele formații statale relativ independente din Balcani. În 1526, cind noi pierdusem o parte din Moldova, Polonia era complet înnărită între invingătorii Franței imperiale. După ce pe parcursul secolului XIX ne afișam unitatea și independența în fața diferitelor congrese de pace, în 1918 ne rotunjeam teritoriul național. În același an, Ungaria își vedea năruite ambisiile și o puizerie de elini maghiari erau nevoiți să devină cetățeni altor state. Cind în 1940, rușii, unguri și bulgari ne lipseau de Basarabia, Bucovina, nordul Ardealului și Cadrilater, întregul stat polonez dispărea de pe harta Europei. Sfîrșitul celui de-al doilea război mondial săsește armatele române, pentru a doua oară în acest secol, la Budapesta. Prima dată, în 1919, eram trimis Antantă, acum sunsem cu Armata Roșie: în ambele situații, adaptându-ne perfect momentului geopolitic, am reușit să ne impunem drăguțurile asuora Ardealului.

Evenimentele ultimilor ani au încins istoria pînă în rosu. Vîrtejul pe care îl va provoca posibila destrămare a Imperiului sovietic va depăși în amplitudine tulburările din țările estice sau criza Golfului. În acemenea vremuri, pălavăreasă patriardă nu se poate substitui unei politici naționale. Reprezintă alesii de la 20 mai acele competențe morale și internaționale care să ne poarte prin tău mult spre nouă făgas al istoriei europene? Tembelismul naționaliștilor nu va proteja niciodată interesele acestui popor. Reticula monotonă pe tema demnitatei naționale și cultivarea foibilor interetnice ne mentin în afara actualelor deschideri internaționale. Ele desăvîrșesc falimentul diplomatic la care ajunsese regimul Ceausescu.

In condițile vidului de competență politică din societatea postcomunistă, elita cultivată este nevoie, iar noi mai mult decât în restul țărilor răsăritești, să funcționeze și ca elită politică. Fiind, prin obicei și formate, deschisă către curentele ideistice ale Occidentului, inteligenția românească și-a insușit o vizionare foarte la modă în acel spațiu cultural. Mai ales, după răsturnările politice din fostul lagăr socialist, medile noastre intelectuale au fost acaparate de teoria „sfîrșitului istoriei”. Acest concept evocă posibilitatea disoluției botarilor și confruntărilor ideologice, etnice sau religioase care în prezent despărță și șocă comunitățile umane. La sfîrșitul istoriei, umanitatea ar recedita, conform acestor

conceptii reconfortante asuora vîlitorului, și situație pre-babyloniană a consensului universal. Care ar fi simptomele acestui eden global care ar exclude interesele naționale, sferele de influență, blocurile militare, războiul economic, agresivitatea și intoleranța din viața internațională a următoarelor decenii? Iată-îe, sumar schită:

a) sfîrșitul regimurilor totalitare, decisul atipilor, depășirea divizării euro-pene;

b) succesiul integrării economice, politice și militare a Occidentului;

c) dezideologizarea vieții politice și despășirea alternativelor tradiționale liberalism/social-democrație prin ascensiunea ecologismului și miscările civice;

d) dezvoltarea ciberneticii și comunicațiilor care permit din punct de vedere tehnologic permeabilizarea hotarelor și funcționarea unor organisme politice transnaționale;

e) acapararea producției și pieței mondiale de către mariile societăți economice multinnaționale;

f) posibilitatea unei integrări culturale la nivel planetar prin ecumenism, cosmopolitism și multilingvism.

De unde scepticismul nostru în ce privește accesul umanității în postistorie? Filosofia științei acordă, în genere, o relevanță mai mare probelor care confirmă o teorie decât celor care o verifică. Conform acestor reguli epistemologice elementare, am incercat să inventariam acele evenimente sau evoluții care să susțină și infirme teoria „sfîrșitului istoriei”. Ce ne indeamnă să credem că anul 1991 și probabil următorul deceniu vor avea față în față, pe „cimpul de luptă” blocuri de stat, ideologii, religii, popoare?

1. Războiul din Golf a ouă două lumi diferite. Conflictul dintre aceste lumi (care doar aproximativ pot fi numite „nord și sud”) va reprezenta confruntația strategică majoră a acestui sfîrșit de mileniu. După dărâmarea zidului Berlinului, acolo în desert se va crea o altă cortină de fier: zidul Kuweitului.

2. Lupta popoarelor din Imperiu sovietic rediteză, sub același standard al ideii naționale, destăsurările istorice sovietice sfîrșitului secolului XIX și începutul secolului XX. Balcicii, români și ceilalți sunt nevoiți să repete scenariul care în 1918 a dus la destrămarea imperiilor europene. Cum se vor comporta Kremliul și „necunoscuții” Gorbaciov: aceasta ar fi ecuația rusă.

3. E de presupus că după stabilizarea situației din Golf americanii își vor permite reactivarea „frontului antisovietic”. Inițiativele diplomatici sovietice în directia Bagdadului și blocalele apărute în converzierile centru dezarmare pot să indice reluarea luptei „marei stat” al oamenilor municii” împotriva „Imperiului american”. Toate acestea ne sugerează sfîrșitul armistițiului de la Malia.

4. Întîlnirea tripartită dintre conducători Cehoslovaci, Poloni și Ungariei pune bazele unui bloc al Europei Centrale. Această reedițare foarte apropiată a Austro-Ungariei își propune să deschidă și să administreze principalele de comunicare și contact între Occidentul super-tehnologizat și mariile statelor estice. România și Peninsula Balcanică riscă să fie marginalizate sau lăsate în afara celui mai important flux al civilizației europene. Ungaria reprezintă fermentul acestui demers strategic: e greu de presupus că ea nu va interesa de atragerea Croației, Sloveniei și Transilvaniei într-o vîtoare confederală a Europei de mijloc. Cum am putea contracara această inițiativă care ne-ar transforma într-o mahala a Europei?

5. Concurența între forțele țării comuniste pentru detinerea unor reședințe privilegiate cu mariile puteri va refa sferele de influență care caracterizează Europa interbelică. Activismul est-european al Franței pare focalizat în direcția României. Premierul român vizitează Parisul mai des decât foștii săi comuniști Moscova. Este un plan secret sau o convenție tacită care străbate veacurile?

Aceste cinci tendințe contracarează procesele care ar fi dus, în postistorie, la dispariția conditionărilor de tot felul cărora îi se supun, în prezent, comunitățile umane. Deacă, divizate în alianțe, ideologii sau religii, statele planetului vor fi nevoie să-si afirme și să-si îmunoze interesele, istoria nu s-a încheiat. Care sunt variantele previzibile ale reaserrării ordinii internaționale și care ar fi evoluțile dezirabile ale României în cadrul acestor combinații?

Zidul Kuweitului

In luna august a anului trecut, marile agenții de presă își depășau oamenii și își reorientau antenele, dinspre Răsăritul Europei spre zona Golfului. Nici reunificarea Germaniei, un eveniment care se întimplă de două ori într-un mileniu, nu a acopărat atenția ca invazia iraniană în mijlocul Kuweit. La Berlin, cu artificii și săpunarie, s-a derulat happy-end-ul anotimpului supra-producerii internaționale care, după 45 de ani de război rece, a dus la prăbușirea lagărului sovietic. Beirutul în două rînduri, în decembrie și în iunie, Bucureștiul lucește totă frica de pe tortul spectacolului politic est-european. Albania, care a ieșit prin tirău-

la rampă, se va produce în fața unei săli goale. Independența băticilor și a celorlalte 4 republici va fi problema decenului, dar interesele superioare, în acolo, frântarea la foc mic, cu capacitatea de o sală.

Depășarea interesului presei spre zona Golfului a însoțit, ba chiar a anticipat, transferul armelor Occidentului din Centru European în Desertul Arabiei. Această mișcare exprimă reorientarea axei confruntației globale de pe direcția vest-est pe direcția nord-sud. S-a spus că Ceausescu a fost una dintre victimele acestor schimbări a macazului geopolitic. Se poate: în ultimul său an, „genul” politică noastră externe aluneca la relații privilegiate cu purtătoarele de drapel ale luptei împotriva „Imperiului american” (Cuba, Iran, O.E.P., și Irak). Ne îndoin înști că înălțarea lui Ceausescu a urmat cineștie ce plan occult al serviciilor secrete occidentale (din punct de vedere geopolitic, „marile fiu ai Scornicestilor” reprezinta, totuși, o muscă). Aici a acționat acel instinct de conservare al poporului român care să doborât toti dictatorii stunci, cind deveniseră un pericol pentru ființa sa națională. Mărturia la conducere a singurului sef de stat european care a depus florile la mausoleul ayatollahului Khomeiny periclită nu numai integrarea României în tabără ne care îi destină geografia, ci chiar integritatea noastră teritorială. Care ar fi fost atitudinea Occidentului față de Transilvania și, evenual, Basarabia dacă România, spre deosebire de vecinii săi, să ar împotriva rezoluțiilor care au condamnat agresiunea iraniană?

Cu războiul din Gulf începe a doua etapă a unei cruciale moderne. După ce ofensiva inițiată de președintele Reagan a provocat falimentul sistemului comunista și destrămarea cortinei de fier care împărtea Europa, reacția americană îi ocupări Kuweitului declanșând un nou dens stratezic. Jertfele de flăcări de la Bagdad au anunțat acutizarea conflictului dintre nordul liberal și sudul despotic. După unele speculații, americanii au planificat începutul acestor desfășurări: armatele care au dărâmat comunismul european treboului folosit împotriva celor mai bellici dintr-o lădăjă islamică. Sudul și nordul vor recida războiul din-

prin schimbarea timbului de organizare politică. Ca și în cazul miscării recuperatorii inițiate de Lenin în 1917, această soluție presupune pierderea unor teritorii, dar păstrează nucleul din care pot porni vîltoarele ofensive.

Perestroika reprezintă o fază, dar nu în sensul consacrat în publicistica politică actuală. Ea nu și-a propus ascunderea și menținerea socialismului. Acest sistem pare definitiv compromis în spațiul european, iar ruși, chiar dacă uneori au spus-o spre vest, călare pe tancuri, se consideră, de 300 de ani, europeeni. În spatele reformelor, Kremlinul disimulează strategia salvării imperiului și a sanselor sale ulterioare de expansiune. În acest context, perestroika, în varianta locală de la noi, și-ar propune nu atât menținerea comunismului, cât coordonarea proceselor reformatoare și omogenizarea noastră structurală cu Rusia democratică.

In înțelegeri, se ar realize astfel condiții prin care ar rămîne posibil vîtorul flux al imperiului. Această varianță urmărește să deruleze și în celelalte țări comunitatea orientală (Balkanilor) reformatorilor proguvernatorii de Moscova. Ele au reusit să reforțe obținutul, să-și extindă, în cîndii, înțelegerile prin greva generală.

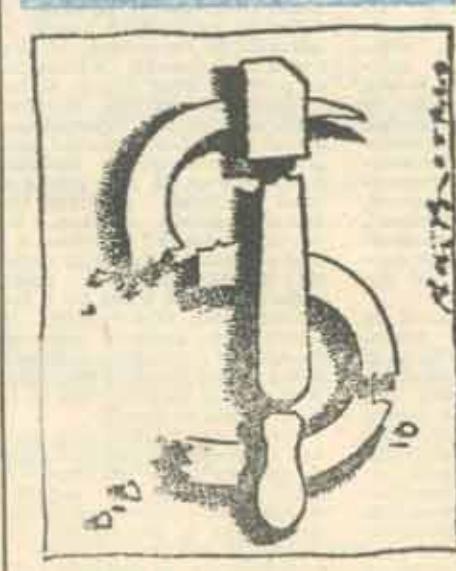
De ce oricărui Occidentul iocul împotriva unei barbare cu masca pe figură? Aici intervine și două funcții strategice: a re-tine, anume acela punctul care înfluențează și a primit premiul Nobel. În toate căzuile cunoscute, destrumenații împărați și cainii cu un război care a produs totuși ravagii cite s-au înregistrat în procesul formării respectivelor blocuri multinnaționale. Explosia unei bătălii nucleare de talia Uniunii Sovietice ar străgi dină sine, în acantă, o parte însemnată a civilizației. Perestroika este supapa care încearcă să atenuzeze această deflagrație de mari proporții. Reușita manevrei depinde, aproape exclusiv, de balanța forțelor politice la centră și în provinciile imperiului.

Recent, pe străzile unor orașe sovietice, comuniștii conservatori manifestă împotriva reformelor, dar agitau în același timp portretul lui Saddam, „eliberatorul Kuweitului”. Acești bolșevici nostalgici care amnesia loincile leniniste cu „stînta cauză a Islamului” ne sugerează rezolvarea cea mai neplăcută a ecuației ruse. Pentru conservatorii, alianța cu fundamentalismul islamic ar putea reprezenta un fel de paliu al incertitudinii de care, agăindu-se, ar arunca în aer tonățile hardughia mondială. Demisia ministrului sovietic de Externe și recentele demersuri diplomatici inițiate la Moscova par să indice ascensiunea forțelor comuniștilor ortodoxi care nu vor să accepte caracterul împăcatibil al descreșterii unui imperiu obosit. Reinstantând dictatura și așezându-se în fruntea lupelor împotriva „Imperiului american”, ele pot transforma un declin decent și relativ pugnac într-o conflagrație mondială.

Care ar fi alegerile posibile ale României în funcție de evoluția acestui mare bolnav al sfîrșitului de mileniu? Dacă acolo va reuși reforma, în iminența statului rusesc, se va desfășura, din partea S.U.A., Japonia și Europa, o fenomenă expansiune economică. România poate deveni un punct de tranziție către nodul El Dorado. Ea trebuie să evite devierea acestui flux economic prin Nordul European și Blocarea actualelor canale economice care ne lojează de Moscova. Dacă, în ultimele sale consecințe, reforma ar muta granița româno-rusă de pe Prut pe Nistru. Prin minoritatea rusă stabilită aici, Basarabia ar putea devine o puncte între români și vecinii lor de la răsărit. România va trebui să administreze cu maximum de profit una dintre arterele centrale ale economiei mondiale în secolul care stă să înceapă.

Dacă în U.R.S.S. se va impune comunismul radical cu „sprînjul larg al maiorilor populare”, o parte din hotarul care va separa totalitarismul de lumea liberă va fi la Prut. România își va reînăsuiri din perioada interbelică: un bastion fragil al civilizației europene. Această alternativă pessimistă ne impune lichidarea rapidă a structurilor sovietice și, concomitent, integrarea organica în structurile occidentale. Pentru un stat care istoria îl-a așezat la marginea unui imperiu comunist, radicalitatea acestor procese reprezintă o cauză efectivă națională. ■

GABRIEL IVAN

Caricaturi din „Le Monde”

tre totalitarism și democratie. Disidenții din tabără sudistă ne împedează să stabilim configurația acestei alianțe. Fundamentalii arabi pot preda comandanții operațiunilor U.R.S.S.-ului sau Chinei. Intensitatea acestui conflict care va marca următorul deceniu depinde de evoluția economică și politică a celor două super-puteri.

In ce ne-a privită, Revolutia din decembrie ne-a oferit sansa de a ne întregui în tabără, ca și mai puternică. Totele exțările sau erorile care au înțărziat acest proces reprezintă tot atâtatea atenție împotriva intereselor naționale. Prin întărirea unor unități militare în Golful, România pare să fi alesă Occidental. Acele persoane care prin biografie sau prin stereotipuri lor mentale nu sunt acceptabile standardele occidentale bicozoașă materializarea acestei etoile. Patriotismul și bunul sămătă le-ar impune reîncreșterea din viața politică?

Ecuăția rusă

După primul război mondial, statul rus a rămas, sub masca sa sovietică, singurul conglomerat imperial de tip clasic de pe continent. Revolutia bolșevică a reprezentat, mai mult decât o schimbare de ordine socială, o modalitate de conservare a bazelor imperiului. Peste două decenii, Stalin depășea infinit limitele imperialismului Romanovilor, ducându-i pe oamenii stepelor din inima Germaniei pînă în America Latină, Africa și sudul Asiei. Acum, într-o lădăjă, Gorbaciov redilează agenții steppelor din inima Germaniei pînă în America Latină, Africa și sudul Asiei. Într-o lădăjă, România va trebui să administreze cu maximum de profit una dintre arterele centrale ale economiei mondiale în secolul care stă să înceapă.

Placa turnantă a intereselor

In timp ce aliații săi au respectat angajamentul luat, iar focarul din Gol a fost lichidat în mai puțin de sase săptămâni, o mare parte a lumii pare să fi uitat de temutul, pînă mai tîrziu, focar de agresiune potențială: Imperiul de la Răsărit, speritoarea dătătoare de insomnii

sari, spărgându-lă datătoare de însemnări, frământări și chiar nebunie (în sensul clinic al termenului), cum a fost cazul lui John Forrestal, a cărui carieră politică s-a sfârșit prin sinuciderea ca urmare a vizuialii tancurilor cu stări roșii înaintind pe Madison Avenue), genereatoare a „vinătorilor de vrăjitoare” inițiate de senatorul de Wisconsin McCarthy, și a Organizației Pactului Nord-Atlantic — într-un evant, factorul declanșator al nefericitelor încordări epulizante cunoscute sub denumirea, de o astăzi originalitate, de „război rece”. Forța politică și militară ce a subjugat, dezorganizat și se căută jumătate din Europa — pentru a nu mai pune la socoteala propriul imens teritoriu național —, incorporind cei puțin trei republici, la care se adaugă „figii” și „portiuni” (cel mai adesea consistente) din întinderile altor state (Finlandă, Polonia, România, Germania, Cehoslovacia), anexind apoi, într-o a doua fază, separată de acelea (inclusiv direct în Uniunea Republicilor...) alte cinci țări, plus vreo treime dintr-o săsească (și aceasta referindu-ne exclusiv la Europa, Asia reprezentând un alt „teatru de operații”) — forța aceasta pare să fi „disparut” de pe eschierul politic și militar al continentului și al lumii. E adevarat, încă o dată, că centrul de greutate s-a deplasat în Golful Persic (de acasă și într-o două dată la modul grav, prima, în 1980, fiind un sol de închelare între nepriceputii) și este posibil ca el să se permanentizeze; este la fel de adevarat că, indiferent de esența mizerelor ce se joacă acolo, aproape întreg Vestul industrializat a fost „absorbit” în ceea ce a devenit „coalitia multinațională”. Statele Unite — principalul promotor și intervenției ferme împotriva Irakului — par să fi scăpat de orice griji în ce privește fostul adversar, transformat în mai nou — de vreo găse ani — prieten. De sigur, NATO nu s-a dizolvat — năcum pare-se că speraseră sovieticii: de parte de-a fi „abandonat terenul”, Alianța Atlantică a rămas de veghe, împreună cu

Toate acestea ar fi fost transpunerea în concret a ceea ce păruse, împărtășit de decenii, un vis disperat: totodată, fantastica metamorfoză ar fi pulnit semnifica revirirea, după vreo săpte decenii, la rătunje — sau, mai exact, la legenă instinței de conservare — a conducătorilor de la Moscova, aşa cum erau. Ar fi putut fi: minunatul mecanism (la propria și la figurată) să-a „gripat” după atâtă vreme de funcționare perfectă, pe 13 și pe 19 Ianuarie 1991, momente din care nu mai avut decât un mers potențit, exitant și scrisit. Armonia cadenei sale s-a stricat, iar „muzicalitatea” î-a fost înlocuită de scrierile supărătoare — cu mult mai supărătoare, cu cît urechile se dezobisnuesc să le mai audă. Dar, fie că suntem dispuși sau nu, acum suntem obligați să le suportăm: „bunului Gorbaciov”, omul secolului, eliberatorul statelor din Est de sub tutela comunității sovietice, pare să fi „scăpat”, după atâtă vreme, ceva din adeverăta-i natură. Respingind teza „exportului de revoluție” până la a pune capăt campaniei din Afganistan, retragându-și trupele dintr-un război de aproape zece ani ce sfârșise prin a deveni „Vietnamul URSS-ului” și reușind să convingă masile largi de încheleroare pe tronul todeuna s'epochi politicii de forță (constând în „rezolvarea cu tancuri” a oricărora litigii externe), inclusiv a tendinței de expansiune necontrolată — același Gorbaciov și-a trimis, într-un tirzii (ca să spunem așa) aceleasi tancuri, crezute să fi fost virite pe vecie în incinta cauzărilor, împotriva unor „conlocutori” ce se încăpăținau, de vreun an încoace, să-și mențină dorința de a pune capăt conlocuitorii. „S-a lăsat” — firește — din nou cu impușcături, moarte, groază și, mai presus de toate, cu certitudinea oribilă că visul abia înfiripat s-a destrămat exact ca un vis, iar speranța ce abia prinsese contur — dacă nu a pierdit, practic, pentru todeuna —, a primit, în orice caz, o lovitură evanimentală.

garnizoanele și tehnica de luptă din Europa de Vest, păstrătoare pe mai departe a unei bariere (pentru orice eventualitate) puse în fața fostului adversar și actualului partener. Ca o încoronare a unei politici de destindere a relațiilor dintre Est și Vest, începerea retragerii trupelor, însumind aproape un milion de oameni, din Europa Răsăriteană părăsește semnul suprem de bunăvoie, dovedă trefuișibila a intențiilor conciliatoare ale liderului de la Kremlin. Lider care a devenit, recent, laureat al Premiului Nobel pentru pace. Omul căruia îl datorăm, - ar spune, dezintegarea blocului — lagărului, cum bine l-a botezat Iordanov — „socialist”. Ca o ultimă dintre ultimele acțiuni de „curățire a terenului”, de stergere a tre-

replică a inclinat în favoarea transmigrării problemei Canalului de Suez (provocat de sovietici, de altfel), Orientalul Mijlociu trăgând mai greu la cîntarul intereseelor internaționale decit independența Ungariei călcată de blindatele lui Hrusciov (și, implicit, eventualitatea „spargerii” blocului răsăriten socialist)?

Lichidarea rapidă și fără a lăne cont de tentativelor de „mediere” ale U.R.S.S. (ceea ce i-ar fi adus un procent considerabil de influență în zonă) a conflictului pare să contrazică S.U.A. și au arătat „dure” de astăzi date. Pe de altă parte, cum remarcăm, Kremlinul continuă să-si retragă efectivtele din Est, „abandonându-l”, iar Alianța răsăriteano-sovietică pe plan militar și pe cale de dizolvare: Estul va rămâne, în scurt timp, liber. Eventual liber chiar de-a adera la NATO (cu excepția României, este adevarat). Blocul occidental riscă atunci să „prezeze” înseși granițele Uniunii Sovietice. Unirea care, în ce o privește, pare hotărâtă să rămâne... Uniune. Menținindu-se prin forța armelor, în nevoie, prin violențe și (noi) crime. Care este rationamentul ascuns al lui Gorbaciov? Unde se află logica acestor succesiuni de acte, al căror intenție spațială, deocamdată, unor „mîini comune”?

Pe de altă parte, războiul ce a avut loc în Golf nu este nici el foarte „impede”; mai exact: nu foarte, dacă putem spune aşa, „linskiitor”. Nu nesprătat în privința esenței lui — a intențiilor sale și ale absențe și ale perspectivelor postbelice (nici un războl nu poate prezenta siguranță din aceste puncte de vedere). Ci exact din — încă o dată — perspectiva existenței U.R.S.S., aureolată, acum, de un halou al ambiguității nu prea străvechiu. Rolul și intențiile acesteia continuă să rămână necunoscute: ea nu a participat cu trupe pe teatru de operații, în schimb nu și-a opus interventiei S.U.A. Cu puțin înaintea începerii ostilităților, a pus capăt „mitului increderei” în „Big Gorby”. Protestele ameneice ale americanilor te puteau duce cu gindul la un acord încheiat între cele două părți, mai mult sau mai puțin mutual. N-ar fi fost prima oară: împărțirea Cubei și a Vietnamului între Kennedy și Hrusciov constituie un precedent clar. Numai că, atunci ca și în alte dări, „împărțeala” nu a fost respectată decit la „suprafață”, ambele părți intervenind, indirect, de partea celui pe care, formal, îl părăisează în milioane adversarului. Anumite elemente par să indice că scenariul se repetă: con vorbirile purtate în limba rusă pe teritoriul irakian, interceptate de tehnicienii americani, probabil că nu sunt capabile de-a provoca, la o adică, o pres mare stuupoare. Ceea ce o poate provoca este încă o dată, atitudinea S.U.A.: indiferent că pasivitatea lor în ce privește agresiunile de la Vilnius și Riga s-ar datora unui acord prealabil sau că a fost impusă de „fixarea” lor în desertul Orientului Mijlociu, atitudinea este la fel de condamnabilă, deosebit de periculoasă. Nici o „integrelor” cu sovieticii nu a „tinut” cu adeverat vreodată; politica Kremlinului, de la Stalin încocace, a fost una de sirenele combinate (alternând) cu aplicarea forțelor brute. Initial americanii nu păruseră să îl înțelea acest lucru: atitudinea lor transpiră din ultima lundă patre să dezmință însă, brusc de data acesta, repetarea greselii: 1991 nu este echivalentul lui 1956 ori 1961.

Proiectele de viitor ale U.R.S.S. rămân, puțin foarte curind între ghilimele (dacă nu este cazul să-o facem dejă). Dezerterile ostașilor și ofițerilor, în Germania sau pe teritoriul național, împreună cu refuzul încorporării din partea tinerilor ruși (ca să nu mai vorbim de cel de alternaționalități) încearcă să răvagă. Pericolul — cel puțin pentru noi, cel din Est, care am „pățit-o” în repetate rânduri cu „marele vecin de la Răsărit” — pare, cu toate acestea, deosebit de-a fi fosc inițiatură în pofta scrierilor tot mai numeroase de dezagregare a cotoșului sovietic, nelliniștea, în loc să descrească, înregistrează cote mereu mai înalte. O protecție împotriva amenințărilor — cu atât mai acută cu cât se dovedește mai neprecizată — își impune progresiv necesitatea. Dar cine ar putea să o ofere și în ce formă? Recastigarea demnității, implicind hotărirea de-a opune rezistență în fața unei virtuale recidive a tendinței de subjugare sovietică reprezentată, desigur, și garanție în acest sens. Triunghiul format din Ungaria, Cehoslovacia și Polonia este un prim semn. Orientul de slăbice economică și instabilă politică — convalescentă, cum se afă, după lungă boală inoculată a comunismului —, statele postsocialiste nu se vor lăsa ocupate a doua oară. Oricare ar fi prețul refuzului. Pe de altă parte, însă, o angajare fermă din partea S.U.A. de-a face la respect expansionismului sovietic potential ar reprezenta un factor serios de echilibru, implicând, simultan, reactualizarea politicilor de „roll-back” inițiată în anii '50 sub președinția lui Eisenhower, dar nepusă niciodată în practică. Ar însemna și o reparatie, materială și în primul rind morală, depinând și pentru totdeauna, a slăbiciunii președintelui american de la Teheran și Yalta. Pentru a nu mai preciza că ar constitui garanția supremă a siguranței naționale a S.U.A. înseși, nevoile să suporte din 1945 încoace amenințarea permanentă a unui regim agresiv pe care populația Europei de Est, mal dezavantajos situată geografic, î-l suportă, ele, în modul cel mai direct. Interesele S.U.A., oricât de mult și în orice mod ar fi implementate în Oriental Mijlociu acum și în viitor, nu vor fi în stare să ocolească, în nici un fel, Europa în ansamblul ei. ■

NICOLAE BALTA

SPICUIRI DIN PRESA INTERNATIONALĂ

Privatizarea pământului în fostele țări socialiste

Le Monde

Două ţări din fostul bloc comunist, Bulgaria și România, au adoptat de curind legea privind privatizarea și redistribuirea pământurilor colectivizate. Cât vreme în Bulgaria textul legal pare că satisfacă ţărâimea, în România opozitia a refuzat să-l aprobe, considerind că partea leului revine tot statului.

forță sau persuașune, și între „benevol” și cooperativ.

Deosebitiv de misfăcția simplilor consumatori, lipsit astăzi de majoritatea producătorilor de cărți și edituri, care speră să producă și să comercializeze mărfuri în de la încă din prima linie în noua organizare.

Demande d'admission au parti communiste

ÎN BULGARIA – ȚĂRANI CARE ÎNCEP DIN NOU SĂ SPERE

cat, prin toate mijloacele ce le stăteau la indemnă, să limiteze amplierea noii legi a găsiștilor. Desființarea cooperativelor de stat nu marchează, nici, deznodământul puterii comuniste în mediul rural? Președintii cooperativelor, primarul și secretarul local al partidului comunist ale că

Confruntările din Parlament au avut o mare intensitate. În plină sedință, un fost responsabil comunist plinges învechind la urâție primilor cooperatori. În Hall generală, prevederile legii sănătății. Se aruncă acasă deputaților ce vor reglementa aplicarea ei. Totuși întâiul care au fost reprezentanți de primăvara instanțelor colectivizării pot să se redescăpătă. Acești sale punctul de ofensă, îi este prezentat pește rotund. Numărul nu se poate să devină număr mai mare de 20 de deputați — ironie o să studiem, întrebându-se ce se va întâma cu cele cîteva bătrâne pe care le avea bunicii săi. Verigoarele și verii el — 23 în total — nu au și el dreptul să revină acasă plinimi? În acuzarea, trămie șiile documentație că astăzi proprietatea, de căsături multe ori fără vîză, aparține pe la primăvară, noastră, bătrâni și că. Nu sunt căre de acasă să intuiți libertatea comună locală penitru a-dore — există și astăzi din măsă locuri după care să te întâlnești cu un alt om.

FRANÇOISE THOM

Restructurarea forțelor armate și discursul politic

• arta de a transforma nevoile în virtuți • U.R.S.S. – pregătită pentru un război convențional și chiar nuclear în Europa • armele nucleare împotriva exportului de revoluție • războaiele ce fac posibile „revoluțiile” • războiul atomic: ieftin, comod, rapid • K.G.B. versus armată • seducție plus intimidare • leninismul: doctrina internă a Armatei Roșii •

(Urmăre din numărul trecut)

Și în domeniul militar, ca și în toate celelalte domenii, Gorbatov posedă pînă în cele mai mici detaliu arta de a transforma nevoile în virtuți. Din motive economice și demografice evidente, el trebuie să pună capăt dezvoltării „extensive” a forțelor armate și să-i oblige pe militari la imbunătățirea raportului „caitate/pret”. Gorbatov s-a pricopiat să transforme în avantaje politice această dureroasă tranziție și, judecând după cursul fenomenelor, este foarte posibil ca actuala „corelare a forțelor” să evoluze în favoarea U.R.S.S.-ului la înceierea procesului de dezarmare abil condus de Secretarul general. Căci modificările cerute de reconfigurarea forțelor armate sovietice sunt foarte abil deghișate în măsuri de reducere a armamentului cu ce nu urmărește decât să erodeze coaliția Alianței atlantice. Ne amintim de buteda lui Alexandr Zinoviev: U.R.S.S. e gata să-și reducă la jumătate forțele armate, cu condiția să-și dubleze potențialul militar.

Priernicaua acordată „parametrilor naționali” incită Uniunea Sovietică să se orienteze astăzi spre o armată mai puțin numerosă (ne putem gîndi că o parte a efectivelor vor fi transferate Ministerului de Interne, aşa cum s-a întîmplat în China), dar mai profesionalizată, dispunind de un echipament mai puțin redundant dar mai performant – eliminarea materialului permis putință prezentă drept o „reducere unilaterală” foarte profitabilă din punct de vedere politic. (...) Evoluția observabilă în aria operațională, în organizarea și echiparea forțelor terestre și aeriene, în structurarea sistemului de comandă operativă arată că sovieticii și-au asigurat milioanele de a purta un război convențional în Europa. În ultimul deceniu, Statele Unite au produs 7.000 de tancuri, U.R.S.S. – 25.300; Statele Unite au produs 3.200 pieză de artilerie, U.R.S.S. – 27.300; în ceea ce privește lansatoarele de ракетe de diverse tipuri, raportul – pentru acesta perioadă – este de 17 (U.R.S.S.) la 1 (S.U.A.). În primul patru ani ai perestroikăi, numărul de tancuri, avioane, ракетe etc. produse de uzinele sovietice a rămas neschimbăt, la un nivel de mai multe ori superior celui american și în cînd referitor la „reconvertirii” industrii militare în industria civilă vînturată de propaganda sovietică în vîremea din urmă.

Descurajarea nucleară constituie unicul obstacol ce-i împiedică pe sovietici să profileze politic sau militar de aceste imense avantaje. Pravda (din 20 ianuarie 1988) rezumă astăzi situația în felul următor: „În secolul armelor nucleare, nu mai există nici o sansă de a parveni la dominiația mondială”. Argumentul clasic al propagandei sovietice ar trebui să devină gîndit, în chiar formularea sa: „Într-un război nuclear nu ar putea exista un invinsator! Înălătă de ce este indispensabil să căutăm a obține lichidarea armei nucleare” (în Revista militară de istorie, nr. 9, 1988). Cu alte cuvinte, tot acumulatul arme, războiul a devenit imposibil.

Arma nucleară, în primul rînd, e percepță de teoreticienii sovietici drept o festă pe care istoria o joacă forțelor progresiste mondiale. „Într-un război nuclear, distanța dintre rezultatele scăzute și rezultatele reale devine imprevizibilă (...). Devenit nuclear, războiul încețenă de a mai fi un factor de schimbări sociale (adică, de a mai instala la putere regimuri comuniste, n. aut.) și un mijloc de rezolvare a contradicțiilor interne și internaționale” (S. A. Tiuskevici, Războiul și lumea contemporană, Moscova, 1988).

Existența armei nucleare frinsează și chiar împiedică mișcarea revoluționară, forță să nu poată provoca prea pe fâță imperialismul de teamă unei reacții militare: „Era nucleară cere din partea forțelor revoluționare o extremă prudență în alegerile formelor de luptă” (în C.F.A., aprilie 1987).

Programul lansat de Gorbatov la 15

ianuarie 1986, cu propunerile lui de lichidare totală a armei nucleare, se inscrie perfect logic în analizele mai suscite, în fel ca și tratatul asupra rachetelor stationate în Europa, ratificat în 1983. Uniunea Sovietică este gata să sacrifice o parte din arsenalul său nuclear, neutralizat în mare măsură de cel al Statelor Unite, în schimbul unor avantaje militare și politice, substanțiale însă. Dositură, acordul asupra eurocheteelor î-a constrins pe sovietici să lichideze de două ori mai multe rachete decât americani, dar î-a scăpat de principala armă a blocului NATO de care se temeau cu adevarat; în plus, acel acord a amorsat procesul de dezarmare din Europa, la capătul căruia „victoria parțială” (formulă ce reapare în scrierile militare sovietice în 1988), adică victoria pe continental european redevene posibilă. (...) Militarii nu pot deci să se folice de această evoluție și de perspectivele pe care le deschide armă control-ului, care stopează avansul tehnologic american exact în momentul în care acesta putea accentua distanța dintre cele două națiuni, permitind U.R.S.S.-ului să recupereze fără să se grăbească înfrângările acumulate în diverse domenii (în special prin spionaj, facilitat de climatul de desfășurare).

Din punct de vedere strict militar, măsurile de dezarmare realizate pînă acum nu pot deci să-și satisfacă pe responsabili din armată. Cu toate acestea, în presa militară au început să apară critici din ce în ce mai puțin voalate la adresa direcției politice: iar dacă îniniții responsabili ai Armatei Roșii adoptă, în linii generale, discursul politicienilor, analizele și comentariile publicate în aceste organe, inclusiv în cel al direcției politice a armatei, dezmint, adesea în modul cel mai declarativ, cu putință, tezelile oficiale. (...)

Neajunsurile nu pot fi exprimate în mod explicit: cine ar rîsa să critică „democratizarea” sau „glasnost-ul”? În schimb, militarii se plecase cu frenzie asupra chestiunilor tehnice și a pozițiilor ideologice. Au, de pildă, o mare satisfacție când amintesc că Stalin s-a lăsat surprins de către Hitler pentru că „suapraetinase mijloacele politice” în detrimentul „mijloacelor militare”: „Ipsa de coziune între mijloacele politice și cele militare (...) și mai ales subordinarea mijloacelor militare poate provoca pre-judicii însemne cauzei apărării cuceririi socialismului” (în C.F.A., septembrie 1987).

In momentul în care „noaș gîndire” predică „dezideologizarea relațiilor internaționale”, în mai multe lucrări recente, dintre care unele publicate în 1986–1987 sub direcția Institutului de istorie militară, se pot citi fraze precum următoare:

„Etapa actuală a dezvoltării umanității se caracterizează printr-o confruntare, fără precedent prin intensitate și acuitate („ascuțire”) poate ar fi fost mai potrivit, n. trad.), între două ideologii: comunismul și burghezia” (Y. Y. Kirsin, V. M. Popov, R. A. Savuskin, Continuul politic al războalelor contemporane, Moscova, 1987). „Lumea întreagă a devenit arena luptei dintre sisteme sociale. Lupta dintre cele două sisteme constituie axa în jurul căreia gravitează viața internă și internațională a tuturor statelor, de toate tipurile” (ibidem). (...)

Despre pace: „Comuniștii nu au fost niciodată și nu pot fi pacifisti” (Tiuskevici, op. cit.). „Lupta pentru pace are un caracter anti-imperialist (...). Socialismul și pacea sunt îndiasociabile” (ibidem).

Despre război: „Pentru a analiza un război, criteriul de clasă este determinant, ei prevală asupra tuturor celorlalte considerații, chiar și asupra celor morale și juridice” (A. S. Milovidov, Moștenirea militară-teoretică a lui V. I. Lenin și problemele războiului contemporan, Moscova, 1987).

Militarii nu se mai satură amintind că majoritatea succesorilor mișcării comuniste internaționale au fost favorizate de războiile:

„O consecință extrem de importantă a celui de-al doilea război mondial a con-

stituit-o modificarea radicală în corelația de forțe, o întărire fără precedent a forțelor progresiste mondiale (...). Sistemul socialist a fost instalat la putere (...). Mișcarea comună s-a întărit enorm în țările capitaliste” (Kirsin, op. cit.). Deși, „o victorie a revoluției și ușor de conceput în condițiile coexistenței pașnice (...); istoria nu a descoperit o relație directă între războiul și revoluții, dar a existat și persistă o anumită coincidență” (Tiuskevici, op. cit.), o „legătură dialeptică”: „o de ajuns să spunem că, în anumite condiții, războiul poate accelera maturizarea condițiilor obiective și subiective ale revoluției și chiar să-i faciliteze victoria” (ibidem).

Nu este exclus ca necesitatea de a face economii să pierdește încrederea a militilor în „factorul uman” după infringerea din Afganistan să îi facă pe străogi sovietici să privească spre arma nucleară cu un ochi nou. Într-adevăr, aceasta este infinit mai puțin costisitoare decât armamentul convențional și poate confira unei țări o putere cu totul disproporționată în comparație cu mijloacele economice și umane de care dispune. Într-o Europă decupărată de Statele Unite, în care descurajarea americană nu ar mai juca nici un rol,arma nucleară ar putea deveni acel instrument în același timp politic și militar la care visează strategii sovietice. Recentă războiul în Rusia la „descurajarea minimală”, ce contrastează cu zgomotoase declarări despre „denuclearizarea planetă pînă în anul 2000” din anii trecuți, se explică, poate, prin această nouă analiză a „corelației de forțe”.

Cu toate acestea, nu trebuie exagerate neînțelegerile dintre militari și direcția politică, mai ales în domeniul teoriei perestroikă. Internă din armată susțină cu siguranță resentimentele foarte vîlă. Acestea trebuie să-i adăugăm și politica „laxistă” fătă de naționalități, care provoacă în războiurile militarelor o exasperare crescătoare. Steaua roșie urmărește foarte îndepărtate evoluții din țările balcanice și nu încetează să critique „pasivitatea”. Partidul în față desfășură în țările naționale.

Revista militară de istorie

ștăvile din ianuarie 1988 un naționalism bolșevic deosebit de virulent: un editorial din februarie 1989 amintește că în 1981 armata poloneză a fost cea care a salvat țara de nazis. Lucrările și analizele pe care le-am citat nu sunt deloc străine de „noaș gîndire”, ba chiar dimpotrivă. Destinate consimbului intern, ele doar pun astfel accentele; dar marile principii ale politicii externe gorbacioviste sunt formulate, ca și aplicabile lor imediate. Două curente concurență la definirea politicii P.C.U.S.: curentul K.G.B. și curentul „militar”. Primul pun accentul pe propaganda pentru uz extern, pe manipularea opiniei occidentale și asocierile țărilor capitaliste la menținerea ordinii comuniste; partizanii acestor tendințe sunt gata de concesii destul de mari pentru a obține sprijinul occidental, inclusiv în domeniul găsitorul-ului și al discursului ideologic cu destinație internă. Militarii, sensibili și ei, la necesitatea de a obține ajutorul finanțelor, tehnologie și dezarmarea Occidentului, sunt îngrijorați de reintarea propagandei pacifiste și antimilitare în interiorul U.R.S.S.-ului; mai puțin orientați spre exterior, se tem că nu cumva direcția politică să lase vrăbia din mină pentru cea de pe gard și că nici un avantaj susținător Occidental nu ar putea să corespundă inconvenientele concesiilor ideologice și de alt fel acordate cu altia ușinînă. Criza economică întârgește pentru moment poziția primelor tendințe, ceea ce nu poate deci să agraveze tensiunile cu militarii, armata riscând să se vadă constraintă să facă sacrificii. Dar, cu toate acestea, dezacordul vizează probleme de tactică și nu de strategie: politica comună a combinației dintotdeauna seducția și intimidarea; este prin urmare cu totul firesc să situa loc dezbaterei privitoare la dozajul cel mai potrivit al acestor două ingrediente de bază ale leninismului.

Traducere și adaptare de BOGDAN GHIU

Solidaritatea Universitară din România a lăsat cunoștință cu profundă îngrijorare de interveniile soldate cu morți și răniți ale armatei și politicii Republiei Serbia împotriva manifestanților din capitala jugoslovă.

Condamnăm cu fermate orice încercare de a opri prin violență procesul ireversibil al instaurării democrației și libertății în țările Europei de est.

Considerăm că experiența dureoasă a României demonstrează că claritatea și impasul politice și social cu care se poate solda refuzul soluționării cererilor îndreptățite ale studenților, muncitorilor și opozitiei intra- și extraparlementare vizând abolirea măsurilor represive, democratizarea televiziunii și înălțarea de la conducea a elementelor corupție.

SOLIDARITATEA UNIVERSITARĂ DIN ROMÂNIA

